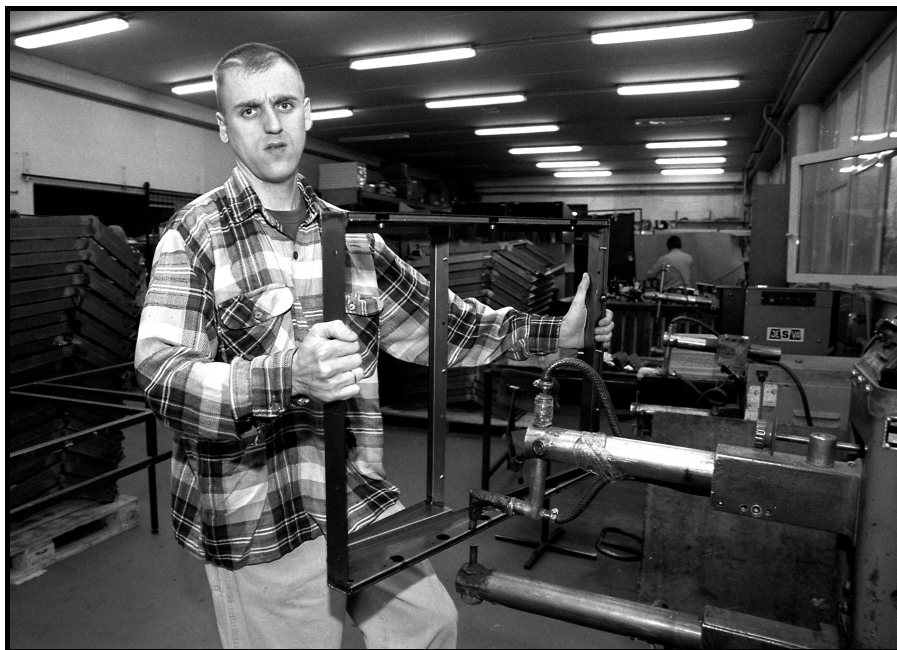

Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s.

Za prací do Evropy

diskriminace na evropských hranicích,
amnestie pro nelegálně pobývajících cizince, migrační trendy,
podněty pro českou migrační politiku

www.migraceonline.cz

Obsah

Migrační trendy ve státech EU na počátku 3. tisíciletí	1
Diskriminace cizinců na hranicích Evropské unie	5
Unie se neobejde bez kvalifikovaných cizinců	7
Je amnestie pro nelegální migranty řešením?.....	9
Diskriminace zaměstnanců–cizinců.....	11
Migranti a příslušníci menšin na pracovním trhu v zemích EU.....	13
Společná imigrační a azylová politika Evropské unie.....	15
Ilegální přistěhovalci v Evropské unii.....	17
Jak řešit problémy související s migrací.....	20
Migrace v Německu	22
Migrace ve Velké Británii	25
Imigrační politika Belgie.....	29
Migrace do Francie.....	31
Imigrační politika ve Španělsku	33
Nizozemská imigrační politika.....	37
Organizace věnující se migraci	40
Zdroje migračních dat	43

Migrační trendy v Evropě na počátku třetího tisíciletí

Nejen v zemích Evropské unie jsou aktuálně velmi diskutovaným tématem otázky spojené s imigrací a imigranty. Zatímco do 2. světové války byla západní Evropa z hlediska migrace spíše oblastí zdrojovou, po 2. světové válce a zejména pak od 70. let se stala převážně cílovou destinací, a to pro migranty z celého světa.

V roce 2000 žilo v zemích EU 370 milionů obyvatel, z toho 5,1%, tj. přibližně 19 milionů, byli migranti. Celkem 6 milionů z nich byli občané států EU, kteří žili na území jiné země EU. Zhruba 3,5 milionů pocházelo z kandidátských zemí – v této kategorii se nejčastěji jednalo o Turky (se 2,7 miliony tvoří vůbec nejpočetnější imigrantskou komunitu v EU), dále o Poláky a Rumuny. Další 2 miliony osob jsou ze zemí bývalé Jugoslávie a 500 000 z dalších evropských států, například Ruska, Albánie atp. Celkem 2,3 milionů bylo původem ze severní Afriky – nejpočetnější jsou Maročané (1,2 milionů), následují Alžíráné a Tunisané. Tito imigranti jsou soustředěni zejména ve Francii, kde žije 700 000 Alžíránů, což je 90% veškeré populace z Alžíraska v Evropě, dále ve Španělsku, Itálii a Německu. Jeden milion je ze subsaharské Afriky – 27% žije ve Velké Británii, dále ve Francii, Německu, Portugalsku. Z Asiatů jsou nejpočetnější komunitou Indové (250 000) a Pákistánci (185 000), soustředění zejména ve Velké Británii, a Číňané (170 000). Nejméně početnou kategorii tvoří imigranti z Latinské Ameriky, kteří směřují nejčastěji do Španělska a Portugalska. Vedle toho však lze za migranty žijící v EU označit obtížně vyčíslitelnou, nicméně velmi početnou skupinu osob, kterou tvoří turisté, studenti, obchodníci atp.

Imigranti nejsou distribuováni mezi státy EU rovnoměrně. Jednoznačně nejvyšší počet jich žije v Německu – 7,3 milionů osob, tj. 9% obyvatelstva Německa. Na druhém místě je Francie – 6,2 milionů, tj. 10,6% obyvatel Francie, a na třetím místě Velká Británie – 4 miliony, tj. 6,8%. Nicméně nejvyšší podíl migrantů vzhledem k počtu obyvatel má z evropských zemí Švýcarsko (ne člen EU) – celkem 1,8 milionů, což je 25% obyvatel Švýcarska. Od 90. let se významnými cílovými zeměmi staly také Itálie, Španělsko, Rakousko aj.

Skladba imigrantské populace se v různých zemích EU liší. Někdy jsou patrné historické či geografické vazby (například Itálie – Albánie) nebo koloniální minulost (například Velká Británie – Indie, Pákistán). Ačkoli právě tento princip neplatí obecně (například Německo, Švédsko). Přesto mají v některých státech výraznou převahu migranti z určité země – např. ve Francii jde o Alžírany a Tunisany, v Německu o Turky, ale také Poláky a Jugoslávce, ve Velké Británii – Iry a přistěhovalce ze zemí Commonwealthu. Momentálně se cílové destinace i migrační cesty poměrně výrazně mění. Roli samozřejmě hraje nadále i přítomnost migrantské komunity v cílové zemi, zvláště u nelegálních migrantů má totiž významnou úlohu při jejich zapojování do života v novém prostředí. Migrační toky ale reagují také velmi pružně na nejrůznější opatření v oblasti migrační poli-

tiky jednotlivých států, třeba zpřísnění vízové politiky nebo kontroly na hranicích. Restrikce přijaté v jedné zemi (ať už cílové nebo tranzitní) mohou mít za následek, že se migranti přesunou do jiné země.

Paradoxní je, že 60% imigrantů usídlených ve státech Evropské unie zde žije více než deset let. Řada z nich však nelegálně nebo s omezeným pobytovým statutem. Ačkoli mají státy EU oproti České republice téměř padesátiletý náskok demokratického vývoje, imigraci dlouho nebyla věnována dostatečná pozornost a intenzivněji se řeší až nyní. Tvorba imigrační politiky je přitom velice složitou záležitostí, neboť v ní působí široké spektrum vlivů.

Někdy se v odborné literatuře poukazuje na tzv. paradox globalizace. V rámci tohoto procesu sice na jedné straně dochází k liberalizaci pohybu zboží, kapitálu a informací, nicméně je zároveň omezován svobodný pohyb osob. Represivní postoj vůči imigrantům v současné době zaujímá 40% všech států světa (před 25 lety to bylo pouze asi 6% zemí).

Restriktivní imigrační politika zasahuje bohužel i oblasti, ve kterých se státy zavázaly k humanitárnímu přístupu k migrantům, zejména se jedná o uprchlictví a azylovou problematiku. Následkem nejrůznějších zpřísnění v imigrační oblasti se migranti často snaží o legalizaci pobytu prostřednictvím azylové procedury, tj. vstupují do ní i lidé, kteří nejsou uprchlíky a kteří na azyl, alespoň tak, jak je nyní většinou zemí chápán, nárok nemají. V drtivé většině jde o ekonomické migranty. Státy se proto snaží reagovat na zneužívání azylové procedury a přijímají i zpřísnující opatření i v této oblasti.

Výrazným faktorem ovlivňujícím současnou migrační politiku je bezesporu obava z mezinárodního terorismu. V důsledku tohoto tlaku jsou jednak zpřísnovány kontroly na hranicích, vízová politika atp. a jednak je kladen zvýšený důraz na posílení integrační programů, neboť tato oblast byla v minulosti velmi zanedbávána a úzce souvisí se sociální exkluzí, tj. vydělením imigrantů z většinových společností cílových zemích, ke které bohužel dochází v řadě zemí EU a která může být potencionálně spojená i s bezpečnostními riziky.

V současné době lze vytyčit 6 hlavních cílů evropské imigrační politiky podle Evropské komise (Directorate-General Justice and Home Affairs):

1. harmonizace a užší koordinace přístupů vůči imigrantům mezi jednotlivými státy EU (nejen na úrovni bilaterální, ale celé EU)
2. restrikce např. v oblasti vízové politiky, kontrol na hranicích aj.
3. dobrovolné návraty (repatriace) migrantů do zemí jejich původu
4. podpora integrace založené na vzájemném respektu a toleranci rozličných komunit
5. prevence migračních vln přímo ze zdrojových zemí

6. potírání nelegální migrace (v důsledku omezených možností legálního vstupu a pobytu v zemích EU volí řada migrantů nelegální prostředky, ať už jde o nelegální pohyb přes státní hranice či nelegální pobyt a práci v cílových zemích, z této skutečnosti profituje řada zločineckých skupin i jednotlivců, proto je jednou z priorit potírání kriminálních aktivit spojených s nelegální migrací, např. převaděčství, falšování cestovních dokladů, obchodování s lidmi atp.)

EU se v současné době potýká nejen s nelegální migrací, ale také s problémem stárnutí vlastního obyvatelstva a úbytkem pracovních sil. I z těchto důvodů se přístup k imigraci mění. Řada států se snaží o aktivnější management migrace, zejména prostřednictvím různých specializovaných projektů, které umožňují za přesně stanovených kritérií legální pobyt omezenému počtu migrantů. Zpravidla se jedná o projekty spočívající v nábore zahraničních pracovníků s určitou kvalifikací, která je v dané cílové zemi třeba. Aktivní přístup k imigraci umožňuje migraci alespoň částečně řídit a využívat jejích výhod s tím, že přínosem může být nejen pro státy, ale i pro samotné migranty.

Lucie Gladišová

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM Praha)

Počet cizinců ve vybraných evropských státech (v tisících)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Rakousko	723	728	733	737	748	758	766
Belgie	910	912	903	892	897	862	847
Dánsko	223	238	238	250	259	259	267
Finsko	69	74	81	85	88	91	99
Německo	7 174	7 314	7 366	7 320	7 344	7 297	7 319
Řecko¹	153	155	165		305	282	797
Island	5	5	6	7	7	9	10
Irsko	96	118	114	111	118	127	152
Itálie²	991	1 096	1 241	1 250	1 252	1 388	1 363
Lucembursko	133	138	143	148	153	159	165
Nizozemí	725	680	678	662	652	668	690
Norsko	161	158	158	165	179	184	186
Portugalsko	168	173	175	178	191	208	224
Španělsko	500	539	610	720	801	896	
Švédsko	532	527	522	500	487	477	476
Švýcarsko³	1 364	1 370	1 375	1 384	1 407	1 424	1 458
Velká Británie	1 948	1 934	2 066	2 207	2 208	2 342	2 587

Zdroje: OECD SOPEMI Correspondents, Council of Europe, National Statistical Offices

Poznámky:

¹ 1999 a 2000 nejsou zahrnuty děti 0-14 let

² Údaje se vztahují k povolení k pobytu

³ Počty cizinců, kteří mají minimálně roční povolení k pobytu

Žadatelé o azyl ve vybraných evropských státech (v tisících)

	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Rakousko	9,3	6,7	22,8	5,9	7,0	6,7	13,8	20,1	18,3
Belgie	2,7	5,3	13,0	11,4	12,4	11,5	22,1	35,8	42,7
Dánsko	0,2	8,7	5,3	5,1	5,9	5,1	5,7	6,5	10,1
Finsko			2,5	0,8	0,7	1,0	1,3	3,1	3,2
Francie	18,8	25,8	56,0	20,2	17,2	20,0	22,4	30,9	38,6
Německo	107,8	73,9	193,0	127,9	116,4	104,3	98,6	95,1	78,8
Řecko		1,4	4,1	1,4	1,6	4,3	3,0	1,5	3,0
Irsko			0,1	0,4	1,2	3,8	4,6	7,7	10,9
Itálie		5,4	4,7	1,7	0,6	1,7	11,1	33,4	14,0
Lucembursko			0,1	0,2	0,3	0,4	0,9	2,9	0,6
Nizozemí	1,3	5,7	21,2	29,3	22,9	34,4	45,2	39,3	43,9
Norsko	0,1	0,9	4,0	1,5	1,8	2,3	8,4	10,2	10,3
Portugalsko	1,6	0,1	0,1	0,5	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2
Španělsko		2,3	8,6	5,7	4,7	5,0	6,8	8,4	7,0
Švédsko		14,5	29,0	9,0	5,8	9,6	12,5	11,2	16,4
Švýcarsko	6,1	9,7	36,0	17,0	18,0	23,9	41,3	46,1	17,7
Velká Británie	9,9	6,2	38,2	55,0	27,9	32,5	46,0	71,2	76,5

Zdroje: UNHCR, IGC, ministerstva vnitra jednotlivých států

Podíl cizinců na celkové populaci ve vybraných evropských státech (v %)

	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Rakousko	3,7	4,0	5,9	9,0	9,0	9,1	9,1	9,3	9,4	9,4
Belgie		8,6	9,1	9,0	9,0	8,9	8,8	8,8	8,4	8,2
Dánsko	2,0	2,3	3,1	4,3	4,5	4,5	4,7	4,9	4,9	5,0
Finsko	0,3	0,3	0,5	1,3	1,4	1,6	1,7	1,7	1,8	1,9
Francie		6,8	6,3					5,6		
Německo	7,2	7,2	8,2	8,8	8,9	9,0	8,9	9,0	8,9	8,9
Řecko	2,2	2,3	2,2	1,5	1,5	1,6		2,9	2,7	7,6
Island				1,8	1,9	2,1	2,4	2,6	3,2	3,5
Irsko			0,8	2,7	3,2	3,1	3,0	3,2	3,3	4,0
Itálie¹	0,5	0,7	1,4	1,7	1,9	2,2	2,2	2,2	2,4	2,4
Lucembursko	25,8	26,7	28,6	32,6	33,5	34,1	34,9	35,6	36,6	37,3
Nizozemí	3,7	3,8	4,6	4,7	4,4	4,4	4,2	4,1	4,2	4,3
Norsko²	2,0	2,4	3,4	3,7	3,6	3,6	3,7	4,0	4,1	4,1
Portugalsko³	0,5	0,8	1,1	1,7	1,7	1,7	1,8	1,9	2,0	2,2
Španělsko	0,5	0,6	1,0	1,3	1,4	1,6	1,8	2,0	2,3	
Švédsko	5,1	4,6	5,6	6,0	6,0	5,9	5,7	5,5	5,5	5,4
Švýcarsko	14,1	14,4	16,3	19,4	19,4	19,4	19,5	19,7	19,9	20,2
Velká Británie		3,0	3,3	3,3	3,3	3,5	3,7	3,7	3,9	4,3

¹ Data jsou ovlivněná legalizacemi cizinců v letech 1987-8 a v roce 1990. K velkému poklesu počtu cizinců došlo v roce 1989 po odstranění registrací, které se dublovaly. Zdroj: Ministerstvo vnitra.

² Od roku 1987 jsou započítáváni i žadatelé o azyl jejichž žádosti byly přijaty.

³ Údaje jsou ovlivněny legalizací, která proběhla v roce 1993 (39 200 lidí)

Diskriminace cizinců na hranicích Evropské unie

Migrace je jednou z nejožehavějších otázek, se kterými se Evropská unie v současnosti potýká. Přísná imigrační legislativa se ale často ocitá pod palbou kritiky z řad bojovníků za lidská práva. Tyto kritiky nejsou neoprávněné. Evropská imigrační politika je formulována hlavně s cílem omezit a předcházet nelegální migraci. Až sekundární jsou snahy o ochranu lidských práv, především práv obětí nelegálního obchodu s lidmi, a o vytvoření podmínek pro legální migraci.

Stárnoucí evropská populace znamená, že v Unii postupně ubývá pracovních sil, které budou muset být nahrazeny přistěhovanci z ostatních částí světa. Přesto se Evropa přílivu imigrantů snaží zamezit. Prevence migrace se čím dál tím více stává součástí rozvojové spolupráce mezi Evropskou unií a zeměmi třetího světa, které finanční a technickou pomoc z EU potřebují. Na summitu EU v roce 2002 dokonce padly návrhy na to, aby byl vytvořen mechanismus pro potrestání těch rozvojových zemí, které nebudou úspěšně snižovat počet svých emigrantů do EU.

Pravidla Evropské unie pro udělování povolení ke vstupu na území jsou taková, že se v podstatě dá hovořit o diskriminaci osob na základě jejich státní příslušnosti. V tomto ohledu by se občané jednotlivých zemí, kteří se snaží vstoupit na území EU, dali rozlišit do čtyř základních skupin:

1. Občané členských zemí EU vykonávající své právo volného pohybu a cizí občané na území EU (tedy od 1. května občané 25 členských států EU)
2. Občané „třetích“ zemí, které se nacházejí na tzv. „bílé“ vízové listině EU, a kteří tudíž nepotřebují vízum pro vstup na území EU, nepřesahuje-li jejich pobyt 3 měsíce (například občané USA, Kanady, Švýcarska, Norska, Izraele a většiny jihoamerických států)
3. Občané „třetích“ zemí, které se nacházejí na tzv. „černé“ vízové listině EU, a kteří potřebují Schengenské vízum pro vstup na území EU i pro pobyt kratší než 3 měsíce (z Evropy například občané Srbska a Černé Hory, Bosny a Hercegoviny, Makedonie, Ruska a Běloruska, dále pak občané valné většiny afrických a asijských zemí)
4. Občané „třetích“ zemí, kteří potřebují letištní tranzitní vízum, musejí-li během své cesty přestoupit na mezinárodním letišti na území EU (například občané Afghánistánu, Demokratické republiky Kongo, Etiopie, Iráku, Íránu, Somálska, či Súdánu)

Občané členských států EU mají jako jediní právo vstoupit na území EU, pro občany třetích zemí žádné takové právo neexistuje. Tato pozitivní diskriminace občanů států Evropské unie ovšem byla přijata Evropským soudem pro lidská práva jako výjimka s opodstatněním, že Evropská unie tvoří „speciální právní řád“. Stejně tak jsou v souladu se Schengenskou prováděcí dohodou občané EU

na hranicích vystavování mnohem méně přísným kontrolám než občané třetích zemí. Způsob, jakým jsou navíc kontroly občanů třetích zemí definovány ve Společné příručce k přechodu vnějších hranic, je nepřesný a zvyšuje riziko svévolného zacházení.

Fakt, že vízová politika Evropské unie je úzce spjata s prevencí imigrace, je jasně viditelný v preambuli k Vízové regulaci, kde jsou vytyčena kritéria, podle kterých se země zařazují buď na „bílou“ nebo na „černou“ listinu:

1. nelegální imigrace
2. veřejná politika vztahující se ke kriminalitě
3. mezinárodní vztahy

Tato kritéria jsou přinejmenším problematická, jelikož tradičně se vízová politika řídí především bodem 3, tedy vztahy mezi danými zeměmi. Faktory jako imigrace či kriminalita se vztahují spíše na aktivity jedinců, je tedy sporné, zda by se na jejich základě mělo posuzovat zařazení zemí na tu kterou listinu. Navíc toto provázání mezinárodních vztahů se společenskými jevy, jako jsou migrace a kriminalita, vede k možnému riziku, že občan země umístěné na „černé“ vízové listině, který požádá o vízum do EU, může být automaticky vnímán jako potenciální ilegální imigrant či člen organizované zločinecké skupiny, čímž se snižuje pravděpodobnost, že mu vízum bude uděleno. Možnost diskriminace se zároveň zvyšuje tím, že udělení víza nezaručuje, že cizinec bude na území Unie vpuštěn. Odmítnout vstup bez přesnějšího udání důvodu může kterýkoli imigrační úředník i v případě, že dotyčný má platné vízum.

Pohled na rozdělení zemí na jednotlivé vízové listiny ke všemu naznačuje možnost rizika, že v imigrační politice EU dochází také k nepřímé diskriminaci osob podle rasy, etnického původu či náboženství: například valná většina lidí barevné pleti z celého světa pro vstup na území EU potřebuje vízum, podobně jsou na tom i lidé muslimského vyznání.

Z výše uvedených vyplývá, že proto, aby se zamezilo možnosti diskriminace cizinců ze strany Evropské unie na jejích hranicích (ať už na fyzických hranicích či na velvyslanectvích a konzulátech), bude potřeba přinejmenším upřesnit kritéria pro udělení či zamítnutí povolení ke vstupu, zřejmě ale i přehodnotit přístup k imigrační politice jako takové.

Andrea Volfová
Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s.

V článku byly použity informace se zprávy Ryszarda Cholewinskeho „Borders and Discrimination in the European Union“, Faculty of Law, University of Leicester, 2002

Unie se neobejde bez kvalifikovaných cizinců

Státy Evropské unie si uvědomují, že proto, aby mohly být dlouhodobě konkurenceschopné, musejí si uchovávat svůj lidský kapitál a získávat nový. Unie se proto aktuálně zabývá konkrétními nástroji, které by měly zastavit odchod odborníků, tedy únik „mozků“, do USA. Vedle snahy o uchování a lepší využívání vlastních zdrojů se zároveň evropské vlády začaly individuálně zabývat možnostmi získávání dalšího lidského potenciálu z jiných částí světa.

Logicky se nabízí možnost využít imigrantů především z Asie, Afriky a nečlenských evropských států. Mígrační politika EU, založená doposud především na restrikcích, je tedy inovována ve snaze využít potenciálu přistěhovalců pro zmírnění dopadů stárnutí populace a nedostatku odborníků v některých odvětvích ekonomiky. Podle prognóz OSN budou státy EU potřebovat do roku 2050 pro zachování poměru produktivní a neproduktivní části populace 46 milionů nově příchodích pracovníků.

Podle doporučení Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) by snahou evropských vlád mělo být řídit přistěhovalectví ku prospěchu vlastních ekonomik a zároveň co největšího počtu migrantů. „Pevnost Evropa“ by měla bránit nelegální migraci, současně by však měli mít možnost legálně přicházet alespoň ti, které hospodářství potřebuje. Prokazatelně jde o vzdělané odborníky především v mladším věku.

Zatímco tradiční migrační země jako USA, Austrálie nebo Kanada mají propracované programy na získávání těchto tzv. „skilled labour“, které pouze přizpůsobují aktuálním potřebám, pro evropské země jde až na výjimky o nový fenomén. Jak ukazují i první zkušenosti s českým pilotním projektem „Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“, je zavádění takového modelu velmi složitá operace a není možné pouze převzít zahraniční vzor (ČR se inspirovala modelem kanadského Québecu).

Obecně existují dva modely:

1. Zjednodušení přístupu k pracovním vízům, která jsou pak časově či oborově omezená. Tento způsob dnes v různých podobách využívají například Belgie, Dánsko, Francie, Itálie, Irsko, Nizozemsko nebo Španělsko. V dalších státech, včetně nově přístupujících, se takové projekty diskutují.
2. Programy nabízející vybraným držitelům pracovních víz, aby získali v budoucnu jiný status – dlouhodobý nebo trvalý pobyt (následně případně i občanství). Tento model, který chce využít i Česká republika, je zatím v Evropě novinkou.

Německo

V připravovaném přistěhovaleckém zákonu plánuje druhý model i Německo, které počítá s udělováním trvalého pobytu špičkovým odborníkům. Další specialisty chce absorbovat postupně na základě bodovacího systému. Schválení přistěhovaleckého zákona se stále odkládá. Proto byl v roce 2000 zahájený, ale nepříliš úspěšný (především kvůli přísným kritériím nebyly kvóty naplněny) systém zelených karet pro IT odborníky, prodloužen do konce roku 2004.

Velká Británie

V Británii je hlavní cestou k ekonomické imigraci systém pracovních povolení. Ta obdrží zaměstnavatelé, pokud prokáží, že na konkrétní místo nenašli domácího pracovníka nebo občana některého státu EU. Od ledna 2002 funguje program pro vysoce kvalifikované pracovníky, který umožňuje udělit pracovní povolení přímo žadateli a který umožňuje i samostatnou výdělečnou činnost. V roce 2002 bylo uděleno asi 136 000 povolení, což je třikrát více než v roce 1997 a nárůst byl očekáván i v roce loňském. V tom byly také nově zavedeny speciální programy pro oblasti pohostinství a výroby.

Nežádanější profese

Obecně jsou v Evropě nejvíce žádáni odborníci v oborech IT, zdravotnictví, vědci, výzkumníci a techničtí inženýři. A ačkoliv země mají speciální programy pro vybrané obory (například Dánsko pro biotechnologu nebo Španělsko univerzitní profesory), zkušenosti ukazují, že přínosem je příchod jakéhokoliv dobře vzdělaného jedince, který si vždy na trhu práce uplatnění najde. I proto již většina zemí (výjimkou jsou Belgie a Itálie) pouští od omezování počtu příchozích odborníků předem stanovovanými kvótami.

Studenti

Stále rozšířenějším způsobem, jak získat nové odborníky, je využívání potenciálu zahraničních studentů. Některé země, jako Irsko, Francie, Německo nebo Nizozemsko, nabízejí vybraným absolventům svých univerzit zvýhodněnou možnost zůstat legálně v zemi a takové legislativní kroky chystají i další státy.

S rostoucím zájmem o špičkové lidské zdroje je pravděpodobné, že k jejich získávání budou přizpůsobovány i programy zaměřené v současnosti na obecnou pracovní migraci a mladí a vzdělaní cizinci budou obecně preferováni při zájmu o příchod a pobyt v EU.

Je amnestie pro nelegální migranty řešením?

Problém nelegálních migrantů existuje ve všech zemích Evropy. Česká republika zatím hledá východisko v omezování udělování pracovních povolení a vyhošťování odhalených nelegálních migrantů. Ale určitá řešení existují, politika některých evropských států je toho důkazem.

Itálie

Již dvě dekády se Itálie snaží řešit problém nelegálních pracovních migrantů. Jako jeden z prvních států v Evropě už v roce 1986 přistoupila k programům nárazových legalizací pracovních migrantů (někdy nazývaný regularizace), které umožňují získání dočasného pracovního povolení za určitých podmínek. Poslední regularizace proběhla vydáním zvláštního dekretu v roce 2002, který dovolil získat dočasné pracovní povolení těm, kteří již byli zaměstnáni po dobu 3 měsíců, ač ilegálně. Vztahuje se na lidi zaměstnané jako pomocníci v domácnosti, asistenti nemocných a postižených či zaměstnanci v podnicích. Žádat o něj smí jen zaměstnavatel. Ten musí pracovní smlouvou garantovat minimální plat, hradit za zaměstnance sociální dávky, zajistit vhodné ubytování a zaručit se, že po vypršení pracovního povolení uhradí návrat do země původu. Zatím se přihlásilo kolem 200 000 pracovníků, podstatně méně, než říkají odhady, že je v Itálii nelegálních pracovních migrantů. Tomuto programu předcházelo vydání zákona, který zpřísnuje postihy za nelegální zaměstnávání, a nutí tak zaměstnavatele zvážit tuto možnost i za cenu vyšších nákladů na pracovníky.

Španělsko

Podobné podmínky jako Itálie nastavilo Španělsko, kde regularizace probíhají nárazově od roku 1991. Během té poslední v roce 2001, kdy byla stanovena kvóta 200 000 pracovních povolení, podalo žádost necelých 250 000 nelegálních imigrantů, ale jen asi 140 000 bylo doposud úspěšných. Zdánlivě jedinou podmínkou je závazná nabídka zaměstnání, ale přidělená pracovní povolení svědčí o tom, že program je zaměřen na nedostatkovou méně kvalifikovanou a levnou pracovní sílu a žadatelé o vyšší pozice jsou různými administrativními průtahy odrazováni.

Řecko

Řecko se v Evropské unii potýká s největším přívalem imigrantů po roce 1990. Programy regularizace si tu vynutily odbory, protože nelegální zaměstnávání je lákavé pro nižší náklady a znamená velkou konkurenci hlavně pro méně kvalifikované pracovníky. Programy regularizací proběhly v roce 1997, kde získalo dočasné pracovní povolení až 373 000 imigrantů, a v roce 2001, kdy byl nastartován systém každoročních kvót. V tomto systému zvláštní instituce stanovuje počet a charakter

pracovníků „potřebných“ pro trh. Opět o pracovní povolení žádá zaměstnavatel a uděluje se v zemi původu pracovníka, povolení k pobytu se vyřizuje odděleně. Přísnější podmínky v roce 2001 snížily počet žádostí, ale umožnily legalizaci pro vážné zájemce.

Česká republika

Do Česka začalo po roce 1989 proudit velké množství pracovních migrantů převážně ze zemí bývalého sovětského bloku. Odhaduje se, že podíl ilegálních imigrantů na pracovní síle v České republice je 3,1%. Ti pracují bez povolení či s dočasným pracovním povolením zprostředkovaným přes pochybné agentury, často bez pracovní smlouvy, tedy bez nároku na sociální zabezpečení či zdravotní pojištění a bez odvádění daní. Nelegální migranti ale doplňují nedostatek v určitých profesích na trhu práce a představují nižší výdaje pro zaměstnavatele. Zákony stanovují postih za ilegální zaměstnávání, ale praktický výkon sankcí se v důsledku nedokonalého systému dotkne pouze malého procenta zaměstnavatelů i zaměstnanců. Podobné programy legalizací, které by situaci řešily a ne před ní zavíraly oči, se u nás nechystají. Podle analýz Ministerstva práce a sociálních věcí ČR se lze obávat, že nabídkou legalizace pobytu ilegálních pracovníků by se černý trh vyčistil, ale jen pro další pracovníky „načerno“.

Kristina Prunerová

Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s.

Legalizace v několika evropských státech (v tisících)

Země	Roky	žádosti o legalizaci	celkový počet cizinců	poměr
Francie	1981–1982	150	3714	4,0%
	1997–1998	152	3597	4,2%
Belgie	2000	60	862	7,0%
Řecko	1997–1998	397	165	240,6%
	2001	205	797	25,7%
Itálie	1987–1988	119	645	18,4%
	1990	235	781	30,1%
	1996	259	1096	23,6%
	1998	308	1250	24,6%
Portugalsko	1992–1993	39	171	22,8%
	1996	22	168	13,1%
Španělsko	1985–1986	44	293	15,0%
	1991	135	361	37,4%
	1996	21	539	3,9%
	2000	127	896	14,2%

Zdroj: různé národní zdroje

Diskriminace zaměstnanců–cizinců v EU

Hovoříme-li o diskriminaci vůči migrantům¹, nemůžeme jednoduše porovnat průměrnou mzdu migranta se mzdou příslušníka většiny (nebo průměrné hodnoty jiných faktorů, jako jsou pracovní zařazení, pracovní podmínky, míra nezaměstnanosti aj.) a jejich rozdíl prohlásit za důsledek diskriminace. Skutečnost, že migranti mají v EU obecně méně příznivé postavení než domácí, je důsledkem mnoha faktorů, například:

- vzdělání a profesní kvalifikace, které jsou většinou obtížně přenositelné do nového státu
- nedostatečné jazykové znalosti
- migranti směřují více do odvětví pro nekvalifikovanou pracovní sílu, která více podléhá výkyvům hospodářského cyklu a v kterých jsou pak v rámci technologických změn a restrukturalizací nejdrastičtěji odbourávána pracovní místa²
- právní omezení vedou především u azylantů a u přistěhovalců za účelem sloučení rodin k obtížnějšímu vstupu do pracovního procesu
- určitá povolání a pracovní místa v určitých sektorech bývají vyhrazena pro místní (například ve Francii 30% všech pracovních míst³)
- nedostatek společenských kontaktů a dalšího sociálního kapitálu v nové zemi
- kulturní a rodinné vzorce aj.

Důsledkem diskriminace je pouze to znevýhodnění, které zůstane poté, co všechny tyto činitele byly do srovnání započítány a za něž je odpovědná pouze migrantova odlišnost („ethnic penalty“).

Stanovit tuto míru diskriminace a její závažnost je možné pomocí následujících ukazatelů:

1. **testování diskriminace** spočívá v simulaci konkrétní situace, identické pro příslušníka menšiny a příslušníka většiny a diskriminací je rozdíl v zacházení, který testovaná osoba činila mezi příslušníkem menšiny a příslušníkem většiny
2. **výzkum chování tzv. gatekeepers**, tedy zaměstnavatelů a jiných osob, které o zaměstnávání cizinců rozhodují

---

¹ Vágní pojem migranti zde užívám pro označení osob, které žijí v zemích EU a které samy nebo jejich předkové se do dotyčné země přistěhovaly. Diskriminací netrpí jen cizinci, tedy osoby, které mají jiné státní občanství. Znevýhodněné postavení je často údělem přistěhovalců i poté, co získají občanství země, kde žijí, ale i jejich děti a dalších osob odlišné barvy pleti.

² Řada cizinců najatých v dobách hospodářského rozvoje před rokem 1973 je proto dnes postižena nezaměstnaností.

³ Celkem 50 povolání přímo vyžaduje občanství, pro dalších 30 (typu právník, lékař, architekt) je zapotřebí francouzský diplom. Diskriminaci cizinců při přijímání neprovádí jen státní správa, nýbrž i největší veřejnoprávní či státem vlastněné společnosti.

3. **sběr a analýza zkušeností a pocitů potenciálních obětí diskriminace**, tedy migrantů a příslušníků menšin, jejichž pocity se ale často neshodují s tím, čím diskriminace objektivně je
4. **formální stížnosti či žaloby obětí diskriminace** – jejich existence a počet je závislý na existujících právních stížnostních mechanismech, na legislativě, na existenci institucí, které se bojí proti diskriminaci věnují, a na obeznamenosti lidí s nimi. Obecně se předpokládá, že stížnost podá jen zlomek osob, které se stanou obětí diskriminace. Z počtu podaných stížností se před soud dostane opět jen naprosto zanedbatelná část. Většina z nich se týkala sporů o mzdy. Pro potenciálního žalobce je obecně vždy velmi těžké předložit soudu náležité důkazy. V řadě států ale svá obvinění nemusí přímo prokázat.
5. **výzkumy veřejného mínění mezi příslušníky majority** mají omezenou výpočetní hodnotu proto, že postoje a skutečné chování respondentů se nemusí shodovat

Mezi opatřeními proti diskriminaci je nejdůležitější stávající legislativa. Státy Evropské unie mají v současnosti povinnost implementovat do svých právních řádů ustanovení dvou evropských antidiskriminačních směrnic. Mohou to udělat prostřednictvím speciálního komplexního antidiskriminačního zákona (tak je tomu ve většině států, antidiskriminační zákon připravuje i Česká republika) nebo zakomponováním příslušných ustanovení do pracovněprávního zákonodárství. V dosavadní praxi se naproti tomu ukázalo, že jako opatření proti diskriminaci nestačí dát do ústavy obecnou zásadu, že je zakázáno diskriminovat, ani zavést do trestního zákona trestné činy, jako např. podněcování k rasové a etnické nenávisti nebo hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení, poněvadž diskriminace jen v menšině případů nabude intenzity trestných činů a zbytek pak zůstává nepostížitelný.

Přijetí příslušných zákonných opatření je ale jen prvním krokem, na který musí navazovat vypracování strategie integrační politiky. V případě Velké Británie a Nizozemska se přijetí antidiskriminačních zákonů a snaha o jejich vynucování stala katalyzátorem boje proti diskriminaci a zvýšení povědomí o této problematice vůbec.

Pavel Čížinský

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva

---

*Informace jsou převzaty ze studie *Migrants, Minorities and Employment: Exclusion, discrimination and anti-discrimination in 15 Member States of the European Union*, kterou vydalo Evropské centrum pro monitoring rasismu a xenofobie (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC) sídlící ve Vídni, v říjnu 2003.*

Migranti a příslušníci menšin na pracovním trhu v zemích EU

Migrace, respektive imigrace se během posledních let stala realitou všech zemí Evropské unie. Ve většině států tvoří přistěhovanci mezi 5% až 10% obyvatelstva, i Portugalsko a Finsko, které mají nejmenší podíl migrantů, vykazují kolem 2% cizinců. Bez těchto osob by byl dnes život v evropských společnostech nepředstavitelný. Podívejme se nyní ovšem na to, jaké místo mají přistěhovanci ve světě práce v zemích EU.

Cizinci se uvnitř určité země koncentrují zejména:

- do velkých urbánních aglomerací, kde je strukturální poptávka po cizí pracovní síle
- do zemědělských oblastí především na jihu Evropy (Andalusie, jižní Itálie a severní Řecko), kde migranti pracují jako sezónní pracovníci v zemědělství

3D Jobs

Migrační pracovní síla bývá svázána s určitými hospodářskými odvětvími a (ponecháme-li stranou vysoce mobilní finanční a technickou elitu, která je svázaná s nadnárodním kapitálem) směřuje hlavně do manuálních povolání, pro které není třeba žádná kvalifikace, jako jsou práce v továrnách, na stavbách, úklid v domácnostech, hlídání dětí, práce ve stravovacích zařízeních, turistických zařízeních a v zemědělství. Část těchto povolání se označuje jako 3D jobs (dirty, dangerous and demanding, tedy práce špinavé, nebezpečné a náročné).

Národní povolání

Charakteristikou migračního pracovního trhu, kterou lze pozorovat v řadě zemí, je specifická etnická hierarchie mezi migranty a spojení určitých povolání s konkrétním národem, které se ovšem může stát od státu lišit. Například v Řecku jsou Albánci zaměstnáváni jako nekvalifikovaní pracovníci v zemědělství a ve stavebnictví, Poláci a Rumuni pracují jako kvalifikovaní manuální zaměstnanci, Filipínci jako pracovníci v domácnostech, Pákistánci, Indové a Bangladéšané jako nekvalifikovaní dělníci v malých továrnách, Afričané v maloobchodě a jako pouliční prodáváci a Romové hlavně jako drobní podnikatelé v zemědělství a ve stavebnictví. Číňané pracují v celé Evropě především v pohostinství jako kuchaři a stánkoví prodejci a zdravotnictví je zase často obsazováno občany bývalého Sovětského svazu.

Migranti a nezaměstnanost

Podíváme-li se na index ekonomické aktivity migrantů¹ a na jejich míru nezaměstnanosti a porovnáme-li tyto hodnoty s čísly dosaženými příslušníky majority, ukáže se, že migranti jsou znatelně častěji nezaměstnaní než příslušníci majority, což se ještě zvyšuje v případě specifických zvláště ohrožených skupin, jako jsou například mladí a ženy. Mladí Severo-

---

¹ Tento index se vypočítává podílem osob zaměstnaných, samostatně výdělečně činných a nezaměstnaných – práci hledajících k celkovému součtu populace ve věku od 16 do 65 let.

afričané ve Francii jsou bez práce dvakrát častěji než jejich francouzští kolegové, a to i když skončili vysokou školou. Ještě drastičtější je srovnání migrantských komunit ze třetích zemí se situací migrantů pocházejících ze zemí EU. Cizinci – euroobčané například ve Francii mají nižší nezaměstnanost než francouzští občané¹, ale 1/3 všech Severoafričanů a Turků ve Francii nemá práci. V Nizozemsku, kde je nyní nízká nezaměstnanost, je mezi imigranty nezaměstnanost třikrát vyšší než mezi rodilými Nizozemci. Takřka naprosto jsou z pracovního trhu vyloučeni irští Travellers², kteří vykazují 90% nezaměstnanost.

Situace jednotlivých cizineckých komunit a jednotlivých menšin mezi sebou se může značně lišit. Italové a Řekové v Německu mají vyšší ekonomickou aktivitu než Němci, naproti tomu Turci leží o 12% pod Němci. Ve Španělsku existuje jakási podivná pozitivní diskriminace cizinců, kteří jsou preferováni před Španěly v případě špinavých a špatně placených povolání. Jihoameričané jsou ve Španělsku až o 30% ekonomicky aktivnější než sami Španělé. Naproti tomu ve Velké Británii leží největší cizinecké komunity – pokud jde o index ekonomické aktivity – hluboko pod národním průměrem zaměstnanosti, jehož hodnota je 79%; Bangladéšané až o 44%.

Zatímco migranti jsou častěji nezaměstnaní, nejsou více než místní zastoupeni mezi osobami dlouhodobě nezaměstnanými. Migranti jsou sice mezi prvními propouštěni, ale v případě konjunktury zase též jako první přijímáni, takže více pocítují cyklické výkyvy ekonomik.

Cizinci = podnikatelé

V posledních letech se mnoho migrantů obrací k soukromému podnikání a po celé Evropě stále strměji roste počet podniků (restaurace, uklízení služby, obchody s potravinami smíšeným zbožím aj.) ve vlastnictví migrantů. Důvodem je i nespokojenost se špatně placeným zaměstnáním a snaha uniknout nezaměstnanosti a diskriminaci s ním často spojených. Migranti začínají podnikat většinou až po letech pobytu v zemi a mívají obtížnější startovací pozici. Ve Velké Británii je například 7% všech malých obchodů v rukou příslušníků menšin. Ze Švédska pochází zase údaj, že imigranti podnikají častěji než rodilí Švédové. Tento vývoj je posuzován pozitivně, i když cizinci mohou mít v případě neúspěchu problémy nejen s uživením rodiny, ale i s prodloužením povolení k pobytu a děti majitelů obchodů zase riskují ztrátu příležitosti získat vzdělání.

Pavel Čížinský

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva

Informace jsou převzaty ze studie Migrants, Minorities and Employment: Exclusion, discrimination and anti-discrimination in 15 Member States of the European Union, kterou v říjnu 2003 vydalo Evropské centrum monitoringu rasismu a xenofobie (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC) sídlící ve Vídni.

---

¹ To je případ vnitro-unijních přistěhovalců i v dalších státech (hlavně v Lucembursku).

² Jedná se pravděpodobně o samostatnou skupinu, někdy jsou řazeni k etnikům Roma a Sinti.

Společná imigrační a azylová politika Evropské unie

Počátky spolupráce mezi zeměmi Evropské unie v imigrační a azylové politice spadají do 80. let, kdy se evropské země začaly výrazněji potýkat s ilegální migrací a rostoucími počty žadatelů o azyl. Dalším impulsem bylo rozhodnutí o vytvoření jednotného evropského trhu bez kontrol osob na vnitřních hranicích v roce 1986, které vyvolalo potřebu přísnějších kontrol na vnějších hranicích a sladění imigračních politik, aby nebyla ohrožena stabilita a bezpečnost.

Vývoj společné imigrační politiky probíhal ve fázích vymezených reformami základních smluv ES (EU):

1. mezivládní spolupráce užší skupiny zemí EU před Maastrichtskou smlouvou (do roku 1993)
2. období institucionalizované mezivládní spolupráce v rámci EU (1993–1999)
3. vznik společné imigrační a azylové politiky EU po Amsterdamské smlouvě (od roku 1999)

V prvním období byly podepsány Schengenské dohody (1985 a 1990), které upravují zrušení kontrol na společných vnitřních hranicích signatářských zemí. I když byly původně ujednány mezi pěti státy, dnes zavazují všechny státy EU, s výjimkou Velké Británie a Irsku. Maastrichtská smlouva byla kompromisem mezi zeměmi usilujícími o jednotný postup a zeměmi, které ho odmítaly: imigrační a azylová politika byly označeny za oblast společného zájmu a byly upraveny i metody spolupráce v rámci EU.

Zlom přinesla Amsterdamská smlouva (v účinnost vstoupila 1. května 1999), která začlenila Schengenské dohody do právního rámce Unie a dala Radě ES mandát k přijímání právních norem (tj. směrnic a nařízení) upravujících některé aspekty azylu a imigrace. Pro některá opatření přitom určila, že mají být přijata do pěti let (1. května 2004).

Konkrétně měly být do 1. května 2004 přijaty:

- kritéria a postupy pro určení členského státu, jenž je příslušný pro posuzování žádostí o azyl, kterou podal státní občan třetího státu v jednom ze členských států
- minimální standardy pro přijímání žadatelů o azyl
- minimální standardy pro uznání státních příslušníků třetích zemí za uprchlíky
- minimální standardy pro postup členských států při udělování či odnímání statusu uprchlíka

- minimální standardy pro dočasnou ochranu vyhnanců ze třetích států, kteří se nemohou vrátit do státu svého původu a jinak potřebují mezinárodní ochranu

Společná imigrační politika se však nevztahuje na Dánsko; Velká Británie a Irsko rozhodují vždy u každého přijímaného opatření, zda se k němu připojí. Na summitu EU v Tampere (1999) pak Evropská rada vytyčila politickou linii pro naplnění mandátu Amsterdamské smlouvy. Čtyřmi prvky společné imigrační politiky stano-
vila:

1. celostní přístup k řízení migračních pohybů, tj. nalezení rovnováhy mezi přijímáním imigrantů z humanitárních a ekonomických důvodů
2. spravedlivé zacházení s občany třetích zemí s cílem, aby se postavení přistěhovalců co nejvíce přiblížilo postavení občanů
3. partnerství se zeměmi původu imigrantů
4. vytvoření společné azylové politiky

Klíčovou roli při vytváření společné imigrační politiky má Evropská komise. Komise připravuje návrhy směrnic a nařízení (právo zákonodárné iniciativy mají v přechodném pětiletém období i členské státy) a iniciuje širší spolupráci za použití tzv. „otevřeného koordinačního postupu“, který se týká například výměny informací. Nalezení shody mezi státy EU je často obtížné, protože přistěhovalcká politika patřila mezi tradiční bašty státní suverenity. V případě azylu je situace usnadněna existencí mezinárodních norem, například Úmluvy o postavení uprchlíků. Nutnost společného postupu podtrhly i zkušenosti s přílivem uprchlíků v době války v bývalé Jugoslávii. Unie již přijala např. „azylové“ směrnice o dočasné ochraně v případě hromadného příchodu vysídlených osob a o minimálních standardech přijímání žadatelů o azyl. V oblasti přistěholectví a integrace byly přijaty směrnice o statusu dlouhodobě usdlých přistěhovalců a o sjednocování rodin.

Další akty upraví například azylové řízení a podmínky příchodu pracovníků a studentů ze třetích zemí. Řada opatření je přijímána pro ochranu hranic EU a v boji proti ilegální migraci. Společná imigrační politika neznamena nahrazení národních zákonů evropskými normami, ale jejich progresivní harmonizaci a účinnou koordinaci. Nepočítá například s tím, že by EU rozhodovala o tom, kolik přistěhovalců má která země přijmout – rozhodnutí činí každý stát s ohledem na svou ekonomickou a demografickou situaci. Odlišně jsou ovšem upraveny podmínky svobodného pohybu občanů členských zemí EU.

Andrea Baršová
Úřad vlády ČR

Ilegální přistěhovalci v Evropské unii

Země Evropské unie se každoročně potýkají s obrovskými přílivy imigrantů z různých koutů světa. Významná část z nich se na území cílových států dostává pomocí vysoce organizovaného systému převaděčských skupin a stává se součástí značně výnosného nelegálního obchodu. Rizikem ilegální migrace není jen zjevně nezákonný zisk organizátorů, nelidské podmínky transportovaných, ale i ekonomické a sociální dopady této činnosti na celou společnost „hostitelského“ státu.

Problémy se statistikou

Údaje o počtu ilegálních cizinců žijících na území států EU jsou odhadovány na základě indikátorů - například počtu zadržených na hranicích i ve vnitrozemí, počtu žadatelů o azyl, množství žádostí v rámci opakovaného povolování pobytu, ale i dynamiky ekonomických ukazatelů ve stavebnictví, turismu apod. Odhady se pohybují ve třech úrovních:

1. nižší úroveň - 2,6 milionů osob
2. střední úroveň - 4 miliony osob
3. vyšší úroveň - 6,4 milionů osob

Nejvyšší počty uvádí Německo, podle nejvyšších odhadů je zde 1,5 milionů usazených ilegálních cizinců. I střední úroveň německého odhadu je kolem 1 milionu osob, což je např. maximální odhad pro Itálii a Řecko. Britské úřady odhadují, že na území Velké Británie žije i v minimálním odhadu 1 milion cizinců ilegálně. Na konci pomyslného žebříčku najdeme Irsko a Rakousko, které uvádějí maximálně několik desítek tisíc (10 000 - 100 000) osob.

Důležitým okamžikem společného evropského boje proti ilegálnímu přistěhovalectví je určení statistických zdrojů obsahujících relevantní údaje k počtům ilegálních cizinců, zákonná vymezení problému a **sjednocení statistických metod** umožňujících odhady velikosti a dynamiky migračních proudů.

Převaděči a nelegální migranti

Ilegální přistěhovalectví lze charakterizovat jako nepovolený pobyt na území státu jiného, než je vlastní země původu. Organizované převaděčství jako nástroj umožňující neregulovaný vstup na území cizího státu pak lze rozdělit do dvou základních skupin:

1. **Pašování osob** - vyznačuje se dobrovolností, kdy výnos pro organizátora představuje platba za ilegální přepravu zájemce do dohodnuté země.
2. **Obchodování s lidmi** - násilné nebo podvodné zavlčení osoby na území cizího státu, profit organizátora pochází z plateb za přepravu osob a z jejich

následného zneužívání. Mezinárodní zdroje odhadují, že každoročně je na území EU násilně zavražděno cca. 120 000 žen a dětí, které bývají nejčastější obětí novodobého otroctví.

Početně významnou kategorii ilegálních přistěhovalců tvoří skupina cizinců, kteří vstoupili na území daného státu legálně na základě uděleného vstupního víza. Bez ohledu na účel jejich vstupu (studijní vízum, turistické apod.) dochází často k následnému překročení doby oprávněného pobytu. Podíl zadržených cizinců, kteří pobývali, například na území SRN (2001) po uplynutí povolené doby, byl 60% z celkového počtu zadržených ilegálních imigrantů. V Řecku (2001) byl jejich podíl 20% a v ČR rovněž v míře 60% z celkového počtu zadržených osob (2003). Téměř 50% cizinců zadržených při ilegálním přechodu polsko-německé hranice (2003), vstoupilo na území Polska legálně.

Důležitým faktorem a indikátorem národnostního složení zadržených cizinců je i velikost již dříve usazených národnostních minorit v hostitelských zemích. Odhady počtu ilegálních přistěhovalců se opírají o dokladovaný počet cizinců zadržených na státní hranici. Nejvíce zadržených cizinců za rok 2001 uváděla v rámci EU Velká Británie (47 000), SRN (45 000) a Francie (44 800). S ohledem na tradičně nepřilíživý a nedůsledný postoj především jižních států EU při ostraze hranic a kontrole cizinců ve vnitrozemí nelze však uváděná čísla takto jednoznačně interpretovat. Neúplné údaje o počtech zadržených cizinců ve Španělsku (19 900), Itálii (20 000) a Řecku (41 000), vysvětlované obtížnou kontrolou pobřeží těchto zemí, mohou jen mírně ilustrovat skutečné počty, směry nebo cíle migračních toků.

Jak určit počet nelegálních cizinců?

Celkové odhady nově příchozích ilegálních migrantů, založené na počtech zadržených cizinců na hranicích EU, žadatelů o azyl či cizinců zadržených uvnitř EU s neplatnými vízy, se podle různých zdrojů pohybují od 350 000 do téměř 700 000 osob za rok. Z použitých podkladů je patrné, že v jednotlivých zemích takto odhadované počty tvořily v roce 2001 obvykle o 100% vyšší hodnoty, než jaké jsou uvedeny u počtu skutečně zadržených cizinců na jejich hranicích. Výjimečné postavení zde zaujímá Itálie, u které odhadovaný počet ilegálních cizinců, kteří vstoupili na její území, dosahuje 100 000 osob za rok. U Velké Británie a Německa se odhaduje ilegální vstup 95 000, resp. 90 000 cizinců, v Rakousku a Holandsku asi 50 000 osob za rok.

V případě **nových členských zemí** EU jsou odhadované rozdíly mezi počtem zadržených a skutečným počtem příchozích ilegálních migrantů stejně vysoké. Lze očekávat, že zejména v případě Polska, které i přes existenci velmi dlouhé a geograficky snadno propustné východní hranice, uvádí jen 6 100 zadržených cizinců (2001), přičemž jejich počet má klesající tendenci (4 900 v roce 2002), budou skutečné počty tranzitujících cizinců daleko vyšší. Polsko, podobně jako Slovinsko

a Maďarsko se díky své poloze staly důležitou součástí migračních koridorů, které jsou ovládnuty mezinárodními zločineckými organizacemi.

Trasy ilegální migrace

Územím nových členských zemí procházejí dvě imigrační trasy. Tzv. **balkánskou trasou** přicházejí především imigranti z Asie a Středního východu (hlavně Kurdové, Iráčané, Pákistánci, Číňané, popřípadě Albánci), a to cestou přes Turecko do Bulharska, Rumunska, Maďarska, Slovenska, České republiky a nakonec do Německa, nebo v menší míře přes Maďarsko do Rakouska. Alternativní větev této trasy vede přes Řecko do Makedonie, Albánie a následně do Itálie (Sicílie / Kalábrie). Poslední, ale neméně využívanou možností je cesta vedoucí přes území Bosny a Hercegoviny, Chorvatska a Slovinska do Rakouska nebo Německa. Podle odhadů se balkánskou trasou přepraví průměrně 250 migrantů denně (2001).

Další z cest vedoucí do Evropy je obecně nazývána jako baltická. Tu využívají imigranti přepravující se z území Ruska a postsovětských republik. Odhaduje se, že více než 300 000 emigrantů (2001) z třetího světa čeká v Moskvě na možnost propašování do západní Evropy, a to přes pobaltské státy do Skandinávie nebo přes Polsko do Německa. Primárně této nelegální možnosti využívají imigranti ze zemí bývalého Sovětského svazu, ale i ze států Asie a Afriky. Využívání této cesty usnadňuje nedůsledná hraniční a policejní kontrola jmenovaných států, neadekvátní tresty a vysoká míra korupce policejních sil v Rusku, Litvě, Lotyšsku, Estonsku a Bělorusku.

Zisky

Zisky organizovaných skupin z této činnosti jsou značné. Prameny uvádějí, že poplatky za cestu ze země původu na území států EU se pohybují, v závislosti na geografické vzdálenosti mezi oběma body cesty, v rozpětí od 200 eur (Makedonie, Rumunsko) až do 40 000 eur (Afgánistán, Čína) za osobu.

Petr Zenker
INTERMUNDIA, o. p. s.
www.migrace.cz

Více na:

- <http://www.icmpd.org/>
International Centre for Migration Policy Development
- <http://www.migrationinformation.org/index.cfm>
Migration Information Source
- <http://www.polisci.washington.edu/>
University of Washington Department of political Science

Jak řešit problémy související s migrací

Legislativní podněty pro Českou republiku:

- Ve většině států mají déle usazení cizinci více práv než nově příchozí, mohou například měnit zaměstnavatele, prodlužování jejich pracovního povolení již není závislé na situaci na trhu práce atd. V ČR je na tom každý cizinec po 10 let (kdy může požádat o trvalý pobyt, který mu život výrazně zjednoduší) stejně.
- Evropské státy věnují stále větší pozornost integračním kurzům pro přistěhovalce. V některých zemích (Rakousko, Dánsko a Nizozemsko) se návštěva těchto kurzů stala povinnou pro všechny nově příchozí cizince. Ve Finsku mají tuto povinnost jen ti imigranti, kteří ztratí práci.¹ Česko zatím – s výjimkou azylantů – žádné podobné kurzy nepořádá ani nepodporuje.
- Řada evropských zemí (například Francie, Belgie, Lucembursko a jihoevropské státy) začala právně upravovat otázky týkající se nelegálních migrantů a poskytovat jim možnost zlegalizovat své postavení. Cílem je pomoci nelegálním zaměstnancům užívat sociální a jiná práva spojená se statutem zaměstnance v daném státě. I v České republice by bylo namísto si přiznat, že nelegální zaměstnávání cizinců je skutečnost, kterou zákazy neodstraní, a snažit se v rámci možností i do těchto situací vnést řád.
- Naturalizace, tedy udělení občanství cizincům, se v zemích EU stává stále častěji prostředkem integrace cizinců do společnosti a shovívavěji je nahlíženo i na možnost dvojího státního občanství. Čekací doba na občanství se zkracuje na 5 až 10 let a na udělení občanství existuje často – po splnění předepsaných podmínek – i právní nárok. Česká právní úprava a ještě více správní praxe vychází naproti tomu z pojetí, že udělením svého občanství rozdává stát část sebe sama a že stát sám z toho žádný prospěch nemá. Na udělení občanství není v ČR nikdy právní nárok a dvojí občanství je možné v podstatě jen tehdy, pokud určitý cizí stát neumožňuje svým občanům vyvázat se ze státoobčanského svazku.
- Přijetí antidiskriminační legislativy a specializovaných orgánů pro boj s diskriminací jsou nutné, ale nikoli dostačující podmínky pro to, aby stát mohl začít poskytovat obětem diskriminace ochranu a diskriminaci v české společnosti předcházet. Z tohoto důvodu je nutné implementovat obě antidiskriminační směrnice EU, což v současnosti činí všechny evropské státy. Také Česká republika právě připravuje zákon o rovném zacházení. Zkušenosti ze zemí EU jasně ukazují, že bez účinných právních mechanismů je boj proti tak komplexnímu a obtížně zachytitelnému jevu, jakým je diskriminace, iluzorní.

---

¹ Pokud ztratí cizinec práci v Česku, a skončí tak jeho účel pobytu na území, musí ihned opustit území státu.

Jiná témata:

- Etnická rozmanitost jako cíl. Například ve Švédsku jsou místní úřady nabádány k vypracování „diversity plans“ neboli „zvyšování etnické rozmanitosti svých zaměstnanců“, což by znamenalo přijímat jako zaměstnance záměrně osoby menšinové barvy pleti, menšinové etnické nebo náboženské příslušnosti atd. Etnická rozmanitost ale nemusí být cílem sama o sobě, ale může se v případě orgánů veřejné správy vyplatit při jednání s migranty a příslušníky menšin, soukromé firmy zase mohou úmyslně zaměstnávat migranty nejen pro vyjednávání exportu do cizích zemí, ale i proto, aby se staly atraktivnějšími pro klientelu z řad migrantů a příslušníků menšin doma.
- Příklady dobré praxe („good practices“) v soukromých firmách. Je zapotřebí vyhledávat soukromé zaměstnavatele, kteří se svými zaměstnanci z řad migrantů dobře vycházejí a snaží se o jejich integraci, toto jednání dokumentovat a zprostředkovávat tyto příklady dalším zaměstnavatelům nebo vedoucím personálních oddělení. Pozitivní opatření mohou spočívat například ve zřízení zvláštní místnosti pro modlitbu, úpravou pracovní doby v souladu s jejich náboženstvím. Právě chování zaměstnavatelů je pro situaci migrantů zásadní a při odstraňování diskriminace se nelze spoléhat jen na zákazy a příkazy ze strany státu, nýbrž je nutno umět relevantní aktéry přesvědčit o výhodnosti rovného a důstojného zacházení.
- Vztah cizinců a odborových organizací byl vždy komplikovaný, protože odbory na jednu stranu mají boj proti vykořisťování migrantů ve svém popisu práce, nicméně často cítí povinnost hájit spíše práva domácích pracovníků proti levným migrantům, kterými by zaměstnavatelé rádi své dosavadní a dražší zaměstnance nahradili. Řešením tohoto ambivalentního poměru je co nejvyšší odborová organizovanost migrantů. V ČR neexistují žádné právní bariéry pro účast a práci cizinců v odborových sdruženích (s tou podstatnou výjimkou, že cizinci sami nemohou založit odborovou organizaci), jako je tomu například v Rakousku, kde cizinci nemohou kandidovat do vedoucích orgánů odborových organizací. Možností zapojení cizinců do odborů by se měla věnovat pozornost.

Pavel Čížinský

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva

---

*Informace jsou převzaty z studie *Migrants, Minorities and Employment: Exclusion, discrimination and anti-discrimination in 15 Member States of the European Union*, kterou vydalo Evropské centrum monitoringu rasismu a xenofobie (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC) sídlící ve Vídni, v říjnu 2003.*

Migrace v Německu

V Německu žije legálně 7,3 milionů cizinců (údaj z roku 2000), což představuje téměř 9 procent obyvatelstva. Ve velkém začali migranti do země přicházet v polovině padesátých let 20. století. Od té doby se do země přistěhovalo 31 milionů lidí, většina z nich však po několika letech musela Německo zase opustit. Nejpočetnější menšinou jsou Turci, kteří představují 28 procent všech cizinců.

Němečtí přistěhovalci

Velkou část migrantů představují přistěhovalci německého původu. V prvních poválečných letech přišlo do země na 12 milionů Němců, kteří se buď vraceli z válečného exilu, nebo byli vyhnáni z Československa, Polska, Maďarska a Jugoslávie, kde do té doby žili po řadu generací.

Velký proud migrantů směřoval také ze sovětské zóny, později DDR, do oblastí spravovaných západními spojenci, pozdější Spolkové republiky Německo. V letech 1945 až 1961 přešlo na Západ 3,8 milionů Němců, po dobu rozdělení Berlína hraniční zdí se útěk podařil dalším 400 tisícům uprchlíků.

Dosud poslední německá imigrační vlna přišla po pádu železné opony, kdy se do SRN přistěhovalo dalších 2,7 milionů etnických Němců, žijících do té doby zejména v zemích bývalého Sovětského svazu, v Polsku a Rumunsku.

Gastarbeitři

Příliv neněmeckých imigrantů zesílil v druhé polovině padesátých let. Ve Spolkové republice, která zažívala v té době ekonomický rozmach, byl přes poválečnou vlnu německých migrantů nedostatek pracovních sil. Proto uzavřela německá vláda nejprve s Itálií (1955), v 60. letech pak postupně se Španělskem, Řeckem, Tureckem, Portugalskem a Jugoslávií bilaterální smlouvy o najímání tzv. gastarbeitřů, tedy jakýchsi hostujících pracovníků.

Základním principem těchto smluv bylo, že cizinci, pracující téměř výhradně v dělnických profesích, budou přijíždět do Německa na časově omezený, maximálně dvouletý pracovní pobyt, poté se vrátí do vlasti a uvolní své místo dalším zájemcům. Tento rotační princip se však radě migrantů podařilo obejít a získat v zemi dlouhodobý či trvalý pobyt. Díky tomu za nimi směli přijet také rodinní příslušníci, čímž počet cizinců dále stoupal, jejich podíl na trhu práce však klesal. Dodnes tvoří lidé pocházející ze zemí, které v 50. a 60. letech uzavřely s Německem zmíněné bilaterální smlouvy, největší podíl cizinců.

Po rozpadu Sovětského bloku znovu otevřela SRN svůj trh zahraničním pracovníkům, tentokrát zejména z Jugoslávie, Maďarska a Polska. Kvůli hospodářské recesi ve 2. polovině 90. let a rostoucí míře nezaměstnanosti v zemi však počet

udělených pracovních povolení značně klesl. V roce 2000 vyhlásila vláda systém „zelených karet“ pro vysoce kvalifikované zahraniční odborníky v oblasti informačních technologií. Na rozdíl od amerických karet jsou ty německé časově omezené na dobu 5 let.

Bezpečná země pro uprchlíky

Spolková republika Německo patří dlouhodobě k zemím, které uprchlíci považují za bezpečné a zároveň dostatečně bohaté, proto zde každoročně žádají o azyl desetitisíce běženců. Na přelomu 80. a 90. let se příliv uprchlíků vymkl kontrole a v roce 1992 dosáhl počet žadatelů o azyl rekordních 440 tisíc. V té době zesílily v zemi xenofobní nálady a stoupl počet rasově motivovaných útoků.

V následujícím roce proto zpřísnilo Německo azylový zákon, díky němuž se podařilo počet žadatelů opět snížit. V roce 2000 zde požádalo o azyl 78,5 tisíce běženců, nejvíce z nich pocházelo z Iráku, bývalé Jugoslávie, Turecka a Afghánistánu.

SRN také poskytla v první polovině 90. let dočasné útočiště 345 tisícům uprchlíků z Bosny a Hercegoviny, více než 90 procent z nich se vrátilo po skončení války domů.

Imigranti králi gastronomie

V Německu žijí více než 2 miliony Turků, což z nich dělá největší národnostní menšinu. Od poloviny 60. let, kdy do země začali přicházet jako gastarbeitři, se zde částí z nich podařilo usadit a přivést si z vlasti i rodinné příslušníky. Zatímco první generace Turků pracovala téměř výhradně ve stavebnictví a dalších špatně placených dělnických profesích, jejich děti, které absolvovaly německé školy, se živí nejčastěji prodáváním kebabů. Zejména v bývalých západních spolkových zemích je nejméně jedno turecké bistro v každé větší vesnici. Mezi Turky však panuje i značná nezaměstnanost. To přispívá spolu s jejich muslimským původem k tomu, že jsou ze strany Němců stále přijímáni poměrně špatně.

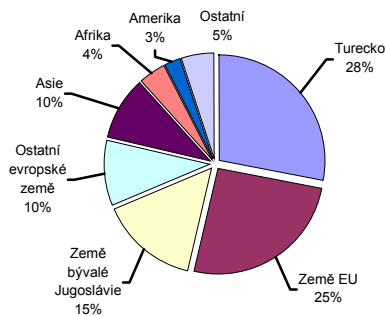
Druhou největší skupinou imigrantů jsou občané bývalé Jugoslávie, kterých žije v Německu 1,1 milionu. Také oni sem začali přicházet jako gastarbeitři už v 60. letech, velká část z nich však přišla až jako uprchlíci v 90. letech, kdy se na Balkánu válčilo. Stejně jako Poláci a další východní Evropané pracují především na špatně placených pozicích ve stavebnictví a v zemědělství.

Nejpočetnější menšinou pocházející ze zemí Evropské unie jsou Italové, následováni Řeky a Španěly. Také s těmito zeměmi uzavřelo Německo v 60. letech bilaterální smlouvy, později však všechny tyto státy vstoupily do EU, čímž mezi nimi přestala platit jakákoliv omezení pro pohyb osob. Zejména Italové a Řekové vynikají v Německu především podnikáním v gastronomii.

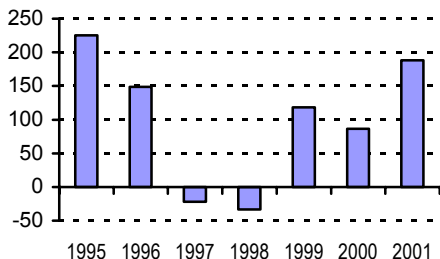
Národnostní složení cizinců v Německu

země původu	počet cizinců (v tisících)
Turecko	2 050
Země EU	1 850
Země bývalé Jugoslávie	1 100
Ostatní evropské země	715
Asie	717
Afrika	300
Amerika	190
Ostatní	360

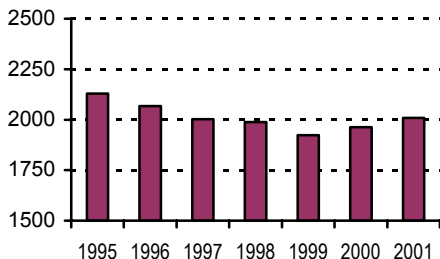
Zdroj: Süddeutsche Zeitung

Přírůstek populace migrací (v tisících)

Počty ekonomicky aktivních cizinců (v tisících)

Michaela Klečková
absolventka FSV UK

Více na:

- <http://postnuke.imir.de/>
Institut für Migrations- und Rassismus- forschung (Institut studií o migraci a rasismu)
- <http://www.destatis.de/>
Statistisches Bundesamt (Federální německý statistický úřad)

Migrace ve Velké Británii

Podle odhadů by se v roce 2025 měl zvýšit počet obyvatel britských ostrovů o pět milionů a více než polovinu tohoto demografického přírůstku budou tvořit přistěhovanci. I když se zájem britské veřejnosti a médií zaměřuje především na žadatele o azyl, je tato skupina pouze částí migračního fenoménu. K získání celkové představy o problematice migrace ve Velké Británii je třeba uvažovat i o skupinách rodinných příslušníků usazených cizinců, pracovní migraci a nelegální migraci.

Historický přehled přistěhovalecké politiky

30. léta	70 000 uprchlíků z nacistického Německa bylo dovoleno usadit se v Británii
50. léta	počátek migrace ze států Commonwealthu
60. léta	počet žádostí o povolení k usídlení cca. 75 000 za rok
70. léta	příchod lidí ze států Commonwealthu přesto zůstává stabilní (72 000 lidí za rok)
80. léta	snížení počtu imigrantů (cca. 55 000 rok)
od roku 1996	počet imigrantů opět vzrostl
2002	116 000 imigrantů

I přes restriktivní opatření vzrostl počet přistěhovalců za posledních 17 let (2002) o více než půl milionu. V roce 1999 se zvýšil počet žádostí o trvalý pobyt oproti předcházejícímu roku o 40% (97 120 žádostí). Občanství bylo toho roku uděleno 54 902 osobám, převážně žadatelům z Afriky a Indie. V současnosti tvoří cizinci v Anglii a Walesu 7% obyvatelstva (tj. asi 4 miliony lidí).

Geografické rozložení cizinců

Cizinci nejsou ve Velké Británii rozmístěni rovnoměrně. Výraznou přitažlivost pro ně má především Londýn, kde žije velká část cizinců (v roce 2000 žilo v Londýně například 85% žadatelů o azyl a v Londýně a South East žila více než polovina cizinců, 2/3 nově příchozích se právě v této oblasti usadí). Příslušníci etnických menšin tvoří 29% londýnské populace. Podle prognóz by to v roce 2011 mělo být až 31%.

Podle vládních šetření žije v „nevýhodných“ místech (vysoká nezaměstnanost, kriminalita, horší kvalita bytů...) více než polovina Pákistánců a Bangladéšanů. V těchto oblastech naproti tomu žije pouze 14% bílých Britů. Bez nadsázky se dá hovořit o vytváření nových segregovaných ghett.

Žadatelé o azyl

Británie během této dekády schválila tři restriktivní azylové zákony (1993, 1996, 1999), přesto počet žádostí neklesá. Za posledních šest let se počet žadatelů o azyl téměř ztrojnásobil (z 30 000 v roce 1996 na 84 000 v roce 2002, resp. 103 000, pokud bychom započítali i nezletilé žadatele bez doprovodu). V roce 2002 přijala Británie 23% všech žadatelů o azyl v EU – více než Německo a dvakrát více než Francie. Po restriktivních opatřeních Tonyho Blaira se počet žadatelů v roce 2003 snížil o 40%.

Mezi lety 1997–2002 nebylo dovoleno v zemi zůstat 63% z více než půl milionu žadatelů o azyl (37% žadatelů získalo ve Velké Británii azyl nebo povolení v zemi zůstat). Podle neoficiálních odhadů ale z těchto lidí opustila Británii asi pětina z nich, ostatní zůstali v zemi nelegálně.

Podle britského ministerstva vnitra stál v roce 2002 azylový systém a zabezpečení azylantů (bezplatné ubytování, zdravotní péče, vzdělání pro děti, kapesné, právnická asistence) 1,8 miliardy liber.

Co láká žadatele o azyl do Velké Británie:

- angličtina
- přítomnost příbuzných a známých
- relativně jednoduché je přijít do Velké Británie a zase jí opustit
- jednodušší procedura žádosti o azyl ve srovnání s jinými zeměmi EU jako Německo či Francie
- žádná kontrola pohybu žadatelů o azyl
- sociální dávky a bezplatná kvalitní péče, která může být kvalitnější než v zemi původu
- vysoká pravděpodobnost, že pokud se napojí na svou komunitu, tak vždy najdou ilegální práci, i když jim bude status uprchlíka odmítnut

Mezi 10 nejpočetnějších skupin žadatelů o azyl patřili v roce 2003 žadatelé ze Somálska, Iráku, Zimbabwe, Číny, Íránu, Afghánistánu, Indie, Turecka, Pákistánu a Demokratické republiky Kongo. Výrazně také vzrostl počet nezletilých bez doprovodu, a to z 245 (1993) na 3 350 (1999). Vláda uděluje tzv. právo zůstat lidem, kteří nesplňují kritéria pro udělení azylu podle Ženevské konvence o ochraně uprchlíků OSN z roku 1951, ale přesto se z nějakého důvodu nemohou do své země původu vrátit.

Slučování rodin

Ti, kdo dostanou povolení k trvalému pobytu ve Velké Británii, a azylanti mají právo pozvat k sobě také svého partnera a děti ze země původu. Za určitých okol-

ností mohou přicestovat i rodiče dospělých dětí či prarodiče. V roce 2002 získalo trvalý pobyt ve Velké Británii na základě sloučení rodiny 77 000 lidí.

Nelegální migrace

Údaje o počtu nelegálních migrantů ve Velké Británii jsou velmi nespolehlivé. Roste však počet zadržených lidí bez povolení k pobytu (z 3 300 v roce 1990 na 48 000 v roce 2002). Tento nárůst je jistě zčásti způsoben zlepšenou ochranou hranic. Skutečný počet lidí, kteří přichází do Velké Británie nelegálně nebo v zemi nelegálně zůstávají, bude jistě mnohem vyšší.

Počet ilegálních migrantů se snaží omezit také zákon z roku 1996, který umožňuje pokutami trestat zaměstnavatele, kteří by dali práci těmto imigrantům.

Pracovní povolení

Systém pracovních povolení funguje ve Velké Británii od roku 1920. Dovoluje zaměstnavatelům pozvat si pracovní sílu ze zahraničí, pokud prokáží, že místo nemohou obsadit pracovníkem z Evropského ekonomického prostoru. Mezi lety 1974 a 1994 bylo každoročně vydáváno mezi 15 000 – 30 000 pracovními povoleními.

Na konci 90. let došlo k výraznému nárůstu vydaných povolení. V roce 2001 bylo vydáno 104 000 nových pracovních povolení. V roce 2003 vyhlásila vláda, že by ráda do země dostala 200 000 nových pracovníků. Tito lidé by si s sebou mohli přivést rodinu a po 4 nebo 5 letech pobytu jim bude nabídnut trvalý pobyt. Jedná se asi o nejvýznamnější změny v britské imigrační politice. Britové navíc nehdlaží příliš zkoumat jednotlivé žádosti, cílem je, aby 90% z nich bylo vyřízeno za jeden den. Argument je jasný – čím víc lidí bude mít možnost dostat se do země legálně, tím méně jich přijde nelegálně. Paradoxní ale je, že země původu žadatelů o azyl, kteří se do země nejčastěji dostávají nelegálně, nejsou totožné se zeměmi lidí, kteří nejčastěji žádají o pracovní povolení.

Studenti

V roce 2002 přišlo do Velké Británie studovat ze zahraničí 369 000 lidí.

Aktivní imigrační politika

Největší počet zaměstnanců nebritského původu byl v roce 2000, kdy v zemi pracovalo 1 107 000 cizinců. Zhruba 40% tvořili občané zemí EU, početně významné jsou i skupiny Východoevropanů, Američanů a Australanů.

V lednu 2002 zahájila vláda oboustranně výhodný program Vysoce kvalifikovaný přistěhovalec, který umožňuje vzdělaným migrantům získat pracovní povolení. Musí splňovat předpoklady ve čtyřech klíčových kategoriích, například vzdělání a

pracovní zkušenosti. Úspěšný uchazeč si pak může individuálně hledat v zemi práci. Tento program naznačuje, kam se bude britská migrační politika ubírat.

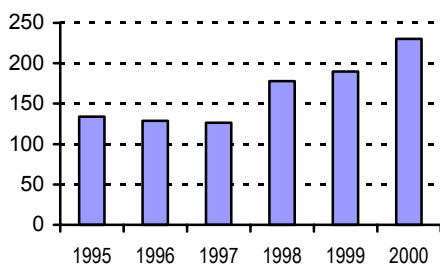
Abych byl zachován počet lidí ekonomicky aktivních ve stejném rozsahu, musel by se každý rok přistěhovat na britské ostrovy více než milion lidí a do roku 2050 by se celkový počet obyvatel Británie zdvojnásobil na 120 milionů. To je samozřejmě málo pravděpodobné. Rostoucí počet lidí starších 65 let bude muset být kompenzován také jejich vyšší ekonomickou aktivitou a podporou porodnosti.

Příchod cizinců z nečlenských států EU se od roku 1997 více než zdvojnásobil. Jedny z nejvýznamnějších komponentů migrace – žadatelé o azyl a rodinní příslušníci – stále rostou. Ilegální migrace je další, nekvantifikovatelný, ale přesto významný komponent.

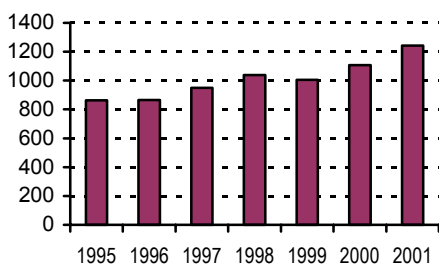
Karla Štěpánková

Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s.

**Přírůstek populace migrací
(v tisících)**

**Počty ekonomicky aktivních cizinců
(v tisících)**

Zdroje:

- <http://www.statistics.gov.uk/>
United Kingdom Office of National Statistics (Statistický úřad Velké Británie)
- <http://www.homeoffice.gov.uk/>
United Kingdom Home Office (Ministerstvo vnitra)
- <http://www.ind.homeoffice.gov.uk/>
United Kingdom Home Office's Immigration and Nationality Directorate

---

Imigrační politika Belgie

Historický exkurs

Po 2. světové válce začal být nedostatek pracovních sil pro tehdy klíčový uhelný průmysl, s tím souvisí i velice liberální politika poskytování pracovního povolení a povolení pobytu až do konce 60. let

Od poloviny 60. let roste nezaměstnanost a Belgie se potýká se strukturální krizí. To znamená konec pro liberální imigrační politiku (odpovídající legislativa byla přijata v roce 1967). Přes krátkodobé snížení množství imigrantů nepřinesly tyto změny trvalejší zastavení příchodu cizinců a nepříspěly ke zlepšení narůstajících sociálních problémů v Belgii. V roce 1974 proto došlo k dalšímu zpřísnění stávajících podmínek imigrace – de facto šlo o snahu o zastavení veškeré imigrace s výjimkou kvalifikovaných pracovních sil. Ani tato striktní omezení nezastavila další příliv imigrantů, pouze jej trochu zmírnila a změnila typ imigrace (z nekvalifikovaných pracovních sil na vysoce kvalifikované) a země původu imigrantů (původně přicházeli lidé především z rozvojových zemí severní Afriky, dále z Itálie a Španělska; ale posléze především v souvislosti s volným pohybem osob na vnitřním trhu ze zemí Evropského hospodářského společenství).

Slučování rodin a studenti

Spojování rodin (zde se navazuje na úspěšnou praxi již od konce 2. světové války a například v roce 2002 bylo vydáno 4 415 povolení ke sjednocení rodin) a migrace za studiem se staly dalšími významnými formami imigrace (například v akademickém roce 2002 tvořili studenti z nečlenských států EU více než jednu pětinu všech studentů na univerzitách ve Valonsku).

Žadatelé o azyl

Dlouhodobě se také zvyšuje počet žadatelů o azyl (počet sice značně kolísá rok od roku, ale ročně je podáno mezi 10 a 20 tisíci žádostmi o azyl, přičemž cca. 5–10% žadatelů uspěje) a nelegálních pracovníků (na obrovský rozsah nelegálně pracujících je možné usuzovat z poslední legalizace v roce 2000, kdy si žádost během pouhých tří týdnů podalo na 50 tisíc ilegálních migrantů ze 140 zemí světa).

Převažují cizinci z vyspělých zemí

V roce 2000 dosáhl podíl cizinců na celkové populaci 8,8%, což v absolutních číslech znamená 897 110 lidí (bez zahrnutí ilegálních migrantů a cizinců podle původu, ale s belgickým občanstvím). Cizinci jsou v Belgii rozmístěni značně nerovnoměrně. V regionu hlavního města Bruselu tvoří cizinci 28,5% tamější populace. Naopak ve vlámských regionech tvoří pouhých 5% obyvatelstva.

Většinu imigrantů tvoří lidé z rozvojových zemí, ale občané členských zemí EU (především Italové, Francouzi a Nizozemci) a dalších rozvinutých zemí. Je velmi pravděpodobné, že v důsledku připravovaných legislativních změn bude snazší získat belgické občanství (demografické tlaky) a tím dojde k „papírovému“ snížení oficiálních císel imigrace.

Integrace

Integrace imigrantů do belgické společnosti je problematická. Přestože probíhá v intenzivní podobě už od roku 1980, nepodařilo se zcela se vyhnout problémům a určitým tlakům, především v obdobích rostoucí nezaměstnanosti a jiných sociálních problémů. Ve své současné podobě se zaměřuje na zlepšování vztahů mezi Belgičany a cizinci a zlepšování životního prostředí cizinců (pomocí nejrůznějších sociálních politik, regionálního plánování, výchovy ke snášenlivosti, kulturních akcí menšin a boje proti drobné kriminalitě).

Od poloviny 90. let však vykazuje určité hmatatelné výsledky v podobě plné participace alespoň části imigrantů na všech aktivitách společnosti a získání relativně vysokého společenského statutu (cizinci například ve velké míře zastávají prestižní zaměstnání).

Z Belgie se stala skutečná mozaika identit a multikulturní společnost a je naprosto jasné, že navzdory jakkoli tvrdým migračním zákonům se bude počet imigrantů nadále zvyšovat (například v důsledku praktikované politiky spojování rodin).

Jiří Bušek
student VŠE Praha

Více na:

- <http://www.fedasil.be/en/>
Federal Agency for the Reception of Asylum Seekers – FEDASIL (Federální agentura pro přijímání žadatelů o azyl)

Migrace do Francie

Francie byla odedávna imigrační zemí. Od doby průmyslové revoluce představovala imigrace pro Francii důležitý zdroj levné pracovní síly a byla proto velmi vítaná. Ve 20. století zažila země dvě velké imigrační vlny (ve 20. a 60. letech), které si vyžádal ekonomický rozvoj země a potřeba rekonstrukce země po válkách.

Imigrant jako nepřítel

Problémem se imigrace stala až s ekonomickou krizí v roce 1973. Z té doby se také datují první opatření a zákony, které měly za cíl legální migraci omezit a nelegální znemožnit. Byly vytvořeny tři hlavní osy francouzské imigrační politiky:

1. kontrola přílivu imigrantů
2. boj proti nelegální migraci
3. integrace již usazených imigrantů

Nad pracovní migrací začala převažovat imigrace z důvodu slučování rodiny a žádostí o azyl. Tento trend pokračuje až dodnes a nejnovější imigrační zákon, tzv. Sarkozyho zákon, z roku 2003 se podle organizací zabývajících se pomocí imigrantům vyznačuje „až obsesivním bojem proti ilegálnosti, podvádění a obcházení pravidel“ a imigranta ukazuje jako neasimilovatelného jedince, k jehož integraci může dojít jen pod nátlakem a za pomoci hrozeb, jako podvodníka, který se ze všech sil a bez vážného důvodu snaží o vstup a pobyt ve Francii. Například kromě již dříve zavedeného termínu „fiktivní manželství“ zavádí tento zákon termín „pohodlné rodičovství“ a stanoví přísnější podmínky pro rodiče-cizince dětí narozených ve Francii, kteří budou muset dokazovat, že se dostatečně starají o potřeby svých dětí, aby získali povolení k pobytu.

Národnostní složení cizinců

Původ imigrantů se v průběhu dějin měnil. Do druhé světové války přicházeli nejvíce pracovníci z Evropy – především z Belgie, Itálie, Polska a Portugalska. V 50. letech zesílila imigrace z francouzských kolonií, a to zejména ze zemí Maghrebu a ze subsaharské Afriky. Dnes se původ imigrantů čím dál více diverzifikuje a roste především počet cizinců ze zemí jihovýchodní Asie. Důvody migrace se značně liší podle země původu. Zatímco 65% Alžíránů, Maročanů a Turků opouští svou zemi z důvodu sloučení rodiny, 70% Portugalců přichází do Francie za prací a 60% imigrantů z jihovýchodní Asie tvoří političtí uprchlíci. Imigranti ze subsaharské Afriky přicházejí jednak za účelem sloučení rodin, jednak na studia.

Podle oficiálních statistik bylo ve Francii v roce 1999 4,3 milionů imigrantů (toto číslo zahrnuje cizince i ty, kteří již dostali francouzské občanství). V tomto čísle nejsou zahrnuty děti imigrantů narozené na území Francie, jež mají nárok na francouzské občanství, a samozřejmě ani nelegální přistěhovalci, jejichž počet se podle

optimistických odhadů pohybuje okolo 300 000. Pesimističtější odhady hovoří ale o každoročním přílivu až 140 000 nelegálních imigrantů. K nelegálním imigrantům se řadí především Maročané, obyvatelé subsaharské Afriky, Kurdové a Afghánci.

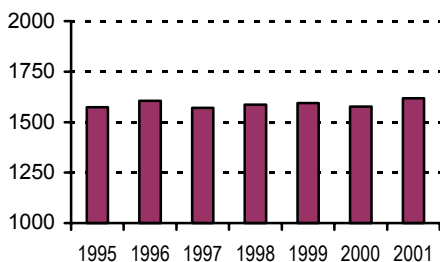
Šátkový zákon

Ve Francii funguje tzv. politický model integrace imigrantů, který vychází z republikánské tradice. Největší důraz je kladen na integraci jedince a na rovnost. Imigrant je povinen respektovat zákony, ale má zároveň nezadatelná práva. Jeho kulturní a náboženská odlišnost je respektována, ale musí se omezit jen na soukromý život. Cizinci mohou získat francouzské občanství, pokud jsou narozeni na území Francie, případně zde dlouhodobě legálně pobývají. Přestože je integrace cizinců zvláště ze starších imigračních vln poměrně úspěšná, projevují se i problémy, jako je například částečná segregace ve školách, bydlení a zaměstnání. V nedávné době se o integraci cizinců a jejich právech hodně diskutovalo v souvislosti s tzv. „šátkovým zákonem“, který zakazoval zahalování muslimských dívek ve školách a viditelné nošení náboženských symbolů. Problémem je i rasismus a xenofobie majority, a to zejména vůči obyvatelům bývalých kolonií – zemí Maghrebu, o něco méně pak vůči černochům a Asiatům.

Kateřina Danielová

autorka studuje obor mediální komunikace na FSV UK

Počty ekonomicky aktivních cizinců (v tisících)

Více na:

- <http://www.elandescitoyens.com/immigration.htm>
Elan des citoyens (organizace Akce občanů)
- <http://www.premier-ministre.gouv.fr/>
Stránka premiéra Francie
- <http://www.social.gouv.fr/htm/actu/rapleb99.htm>
Le Ministère de l'Emploi et de la Solidarité (francouzské Ministerstvo zaměstnanosti, práce a sociální koheze)

Imigrační politika ve Španělsku

Imigrace je dnes pro Španěly druhým nejdůležitějším politickým tématem hned po terorismu. Neustálé debaty se točí kolem vzrůstajícího počtu cizinců, dlouhodobého plánu imigrační politiky, reformy imigračního zákona a nedostatků v systému pracovních kvót.

Historie migrace ve Španělsku

Ve dvacátém století odešlo ze Španělska na šest milionů lidí. Zatímco do roku 1930 směřovalo 80% z nich na oba americké kontinenty, v letech 1950 až 1970 odcházely tři čtvrtiny emigrantů do severní Evropy. Ze Španělska jako emigrační země se ale od 70. let stala země přijímající. Začali přicházet dělníci ze severní Afriky a Latinské Ameriky a také penzisté z EU. Tato inverze migračních vln byla způsobena mezinárodní ekonomickou krizí na počátku 70. let. Od té doby počet emigrantů klesá, zatímco počet přistěhovalců stále narůstá.

Počty a charakteristiky imigrantů

V posledních 25 letech počet obyvatel cizího původu ve Španělsku významně vzrostl. V roce 2001 tvořili cizí rezidenti 2,5% celkové populace Španělska. Nejpočetnější cizí komunity jsou Maročané (234 937), Ekvádorci (84 699), Britové (80 183), Němci (62 506), Kolumbijci (48 710), Francouzi (44 798) a Portugalci (42 634). Z dlouhodobého pohledu stále roste komunita Maročanů a Latinoameričanů. Nelegálně pobývá ve Španělsku podle odhadů asi 200 000 cizinců.

Obyvatelé cizího původu ve Španělsku

Rok	Počet obyvatel cizího původu	Procentní nárůst
1995	499 773	8,2
1996	538 984	7,4
1997	609 813	13,40
1998	719 647	18,01
1999	801 329	11,35
2000	895 720	11,78
2001	1 109 060	23,81

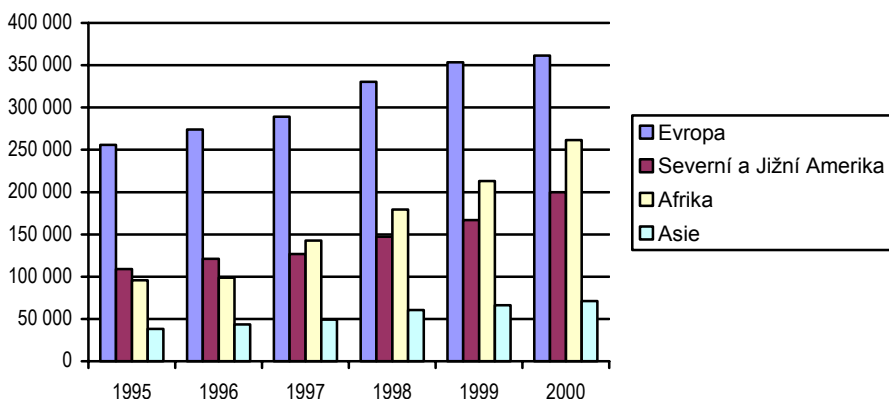
Zdroj: *Balance 2001 – Delegación del Gobierno para la Extranjería y la Inmigración (DGEI), Ministerstvo vnitra*

Místo původu cizích rezidentů

Imigranti z Evropy pocházeli v 90. letech hlavně ze zemí EU (Velká Británie, Německo a Portugalsko). V posledních letech přijíždí do Španělska mnohem více Afričanů; jejich podíl mezi všemi cizinci vzrostl od poloviny 90. let z 19% na 29%, zatímco relativní počet Evropanů klesl na 40%. Obyvatelé Jižní a Latinské Ameriky tvoří více než pětinu cizích rezidentů ve Španělsku.

Počet španělských rezidentů cizího původu podle kontinentu původu 1995–2000

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Evropa	255 702	274 081	289 084	330 528	353 556	361 437
Severní a Jižní Amerika	108 931	121 268	126 959	147 200	166 709	199 964
Afrika	95 725	98 820	142 816	179 487	213 012	261 385
Asie	38 221	43 471	49 110	60 714	66 340	71 015
Oceánie	859	929	888	1 023	1 013	902
Bez státní příslušnosti a ostatní	335	415	956	695	699	1 017
CELKEM	499 773	538 084	509 813	719 647	801 320	895 720

Zdroj: *Anuario de Extranjería 2000, Ministerio vnitra*

Vývoj imigrační politiky Španělsku

- První pokus o legislativní úpravu imigrace – polovina 80. let (vstup Španělska do ES).
- 1985 – Ley de Extranjería – velmi restriktivní zákon o právech a svobodách cizinců ve Španělsku.
- Polovina 90. let – přistěhovalectví je skutečně důležitým tématem.

- 1996 – novelizace zákona z roku 1985, imigrace je považována za strukturální fenomén, imigrantům byla přiznána řada práv a zlepšily se podmínky pro usídlení.
- Leden 1998 – iniciativa za integraci imigrantů.
- 2000 – za široké politické podpory schválen zákon o právech a svobodách cizinců ve Španělsku a jejich integraci. Znamená odklon od kontroly imigrace (política de extranjería) a zaměřuje se na široké spektrum záležitostí imigrace a integrace (política de inmigración).
- Květen 2000 – v rámci ministerstva vnitra založen státní úřad pro záležitosti imigrace (Delegación de Gobierno para la Extranjería y la Inmigración).
- Strana Partido Popular prosadila novelizaci zákona, která začala platit v polovině roku 2001. Ve snaze přiblížit se restriktivnější imigrační politice unie zreformovala vydávání pracovních a residenčních víz a povolení, snaží se posílit integraci legálních přistěhovalců a omezit nelegální migraci.
- Plán Greco: globální program regulace a koordinace záležitostí cizích rezidentů a imigrace platný od roku 2001 do 2004.

Systém pracovních kvót

Systém pracovních kvót byl zaveden v letech 1993–1995, 1997–1999 a 2002, aby uspokojil poptávku pracovního trhu. Po reformě v roce 2002 vláda stanovuje roční kvóty pro cizí pracovníky pouze na základě zprávy o situaci na pracovním trhu, kterou vydává Národní institut zaměstnanosti (Instituto Nacional de Empleo). Aby se zredukovala ilegální migrace, vláda nyní najímá pracovníky pouze pomocí bilaterálních smluv.

Zaměstnavatelé i odbory se shodují, že například kvóty pro rok 2002 selhaly. Počet cizích pracovníků, které vláda povolila kvótou, zdaleka neuspokojil potřeby pracovního trhu. Kvótní systém kritizují organizace na podporu imigrantů i politické strany.

Je vidět, že vláda se bude snažit dále prosazovat ochranu hranic a snížení a zpomalení imigrace. Není ale jasné, jak tato snaha půjde dohromady s reálnou situací, protože například v roce 2002 byl zaznamenán třídvacetiprocentní nárůst počtu imigrantů.

Žadatelé o azyl

Hlavní zákonnou úpravou v oblasti azylové politiky je zákon o právu na azyl a status uprchlíka z března 1984. Po vyplnění žádosti o azyl má žadatel právo na tlumočnicka, právního zástupce a lékařskou pomoc a může zůstat ve Španělsku po dobu 60 dnů, než je žádost vyřízena. Kladné rozhodnutí garantuje právo na soci-

ální a zdravotní péči, vzdělávání a pracovní povolení. Komu je žádost odmítnuta, musí do 60 dnů opustit zemi.

V roce 2000 bylo vyplněno 7 926 žádostí o azyl, z nichž 453 bylo vyřízeno kladně. Nejčastěji žádali lidé z těchto zemí: Kolumbie (17%), Nigérie (11%), Sierra Leone (19%) a Kuba (11%). Další žadatelé byli hlavně z Alžíru a zemí bývalého východního bloku (Arménie, Rumunsko, Rusko, Ukrajina).

Markéta Knotová
Fakulta sociálních věd UK

Více na:

- <http://dgei.mir.es/>
Delegación del Gobierno para la Extranjería y la Inmigración (Státní úřad pro imigraci a emigraci při Ministerstvu zaměstnanosti a sociálních věcí)
- <http://www.mir.es/>
Ministerio del Interior (Ministerstvo vnitra)
- <http://www.ine.es/>
Instituto Nacional de Estadística (Národní statistický úřad)

Nizozemská imigrační politika

Nizozemsko mělo po dlouhou dobu pověst země, která ochotně přijímá na své území cizince. V 17. století sem směřovali hugenoti z Francie, během první světové války Belgičané, za druhé světové války Židé a poté přistěhovalci z bývalých nizozemských kolonií (z Indonésie, Surinamu, Nizozemských Antil, Aruby). Mimo to byly přijímány pracovní síly z jihu (ze Španělska, Itálie, Turecka, Maroka).

Uprchlíků žádajících o azyl bylo až do začátku 80. let poměrně málo, kolem jednoho tisíce za rok, poté však započal postupný růst a v roce 2000 bylo již podáno 43 900 žádostí o azyl. V důsledku imigrace přibýlo v tomtéž roce na nizozemském území 53 900 lidí. Na imigraci do Nizozemska mají vedle přistěhovalců z nizozemských autonomních území v Karibiku (Nizozemské Antily, Aruba) největší podíl právě žadatelé o azyl, kteří představují jednu třetinu z celkového počtu imigrantů. Nejvíce žadatelů o azyl přichází v poslední době ze zemí bývalé Jugoslávie, Afghánistánu a Iráku. Celkově nejpočetnějšími menšinami jsou Turci a Maročané.

Nizozemská imigrační politika v datech:

17. století	příliv hugenotů z Francie
1. světová válka	přichází 900 000 Belgičanů
30. léta	přijímání židů z Německa a Rakouska
1945–1965	příchod 300 000 přistěhovalců z Indonésie
1945–1974	příjem pracovních sil z jižní Evropy, Maroka, Turecka
po roku 1975	imigrace ze Surinamu
1. pol. 80. let	začíná vzrůstat počet žádostí o azyl
pol. 90. let	přes 40 000 žádostí o azyl ročně
1998	krize imigračního systému
duben 2001	nový cizinecký zákon
květen 2002	zavraždění Pima Fortuyna, úspěch LPF ve volbách

Žadatelé o azyl

Žadatelé o azyl jsou ubytováni v přijímacích centrech, kde nejsou žádným způsobem drženi, mohou volně přicházet a odcházet. Tento systém bývá často oceňován, ale ozývají se i nesouhlasné hlasy. Nedostatky přispěly ke krizi celého systému v roce 1998. Tábory byly přeplněné, mnozí bydleli ve stanech, úřady nestíhaly a vyřizování se protahovalo.

Odpovědí na tyto problémy byly rozsáhlé změny v cizineckém zákoně. Od dubna 2001 může žadatel o azyl získat pouze dočasný status na jeden rok, který může být dvakrát prodloužen. Až v případě, že se i po třech letech ukáže návrat do původní země jako nemožný, získá dotyčná osoba povolení k trvalému pobytu. Na získání dočasného statusu uprchlíka má právo ten, kdo splňuje podmínky, jež určuje Ženevská konvence.

Represe proti cizincům

Nemalá omezení se týkají těch, kteří do Nizozemska přijíždějí za prací, studiem nebo z důvodu chystaného uzavření sňatku s nizozemským občanem a kteří nepocházejí ze zemí Evropské unie či několika dalších vyspělých států. Uchazeč o práci musí prokázat, že o dané pracovní místo nemá zájem nikdo s nizozemským či evropským občanstvím nebo s povolením k trvalému pobytu. K uzavření sňatku s cizincem z „nesprávné“ země je třeba plat ve výši 120 procent minimální mzdy a zaměstnání zajištěné nejméně na rok dopředu. Důvodem těchto restrikcí je fakt, že přesídlení za účelem uzavření sňatku je třetí nejčastější příčinou imigrace do Nizozemí a nizozemská vláda si od zavedených opatření slibuje další snížení počtu imigrantů, zejména z Turecka a Maroka. Najít partnera v zemi svého původu se podle statistiky snaží 75% Turků a Maročanů žijících v Nizozemí.

Zdá se, že zavedená opatření mají určitý efekt. V roce 2002 bylo zaznamenáno 18 667 žádostí o azyl, tedy o více než polovinu méně než v roce 2001. Ve druhé čtvrtině roku 2003 pak bylo imigrantů méně než těch, kteří ze země odjíždějí, což se stalo poprvé od roku 1984. Otázkou je, nakolik je tento pokles způsoben změnami v zákoně a nakolik nepřívětivým dojmem, který je vyvoláván novým nasměrováním nizozemské politiky, jejímž symbolem je zejména osobnost Pima Fortuyna.

Konec multikulturalismu

Pim Fortuyn stál na počátku roku 2002 u zrodu politické strany Lijst Pim Fortuyn (LPF - Listina Pima Fortuyna) a začal razantně prosazovat omezení přílivu imigrantů do země. „Zastavme imigraci, dokud se nepodaří již přijaté cizince dostatečně integrovat do naší společnosti,“ žádá LPF. V květnu 2002 byl Pim Fortuyn zavražděn a krátce nato dosáhla LPF velkého úspěchu v parlamentních volbách, když získala 17,6% procent hlasů a s 26 křesly se stala druhou nejsilnější stranou. Součástí vládní koalice byla LPF jen po dobu 87 dnů a dnes má v parlamentu pouhých 8 křesel, problematika imigrace však stále zůstává klíčovou polickou otázkou.

Současná vláda rovněž zdůrazňuje integraci na úkor imigrace. Přistěhovalci musí podle ní pochopit normy a hodnoty nizozemské společnosti, dříve zdůrazňovaný princip multikulturalismu se vytrácí. S tím souvisí některé připravované

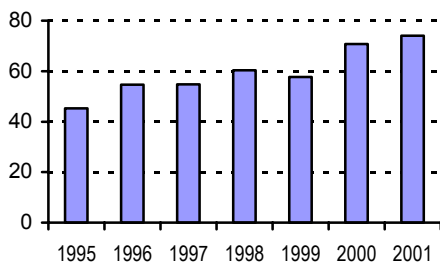
kroky vládního kabinetu. Všem přistěhovalcům, kteří ještě nedostali povolení k trvalému pobytu a jsou na území Nizozemska již více než pět let, by mělo být v rámci chystané amnestie toto povolení uděleno. Noví imigranti se naopak budou muset na vlastní náklady učit nizozemsky ve speciálních kurzech, po jejichž úspěšném absolvování jim budou peníze vráceny.

Obecně se dá říct, že Nizozemsko ztrácí pověst země přívětivé k přistěhovalcům a jeho vstřícnost a tolerance nachází své meze. Lidé si myslí, že cizinci nejsou do společnosti dostatečně začleněni a nizozemská politika tuto skutečnost odráží.

Jan Votava

spolupracovník Infoservisu společnosti Člověk v tísni

**Přírůstek populace migrací
(v tisících)**

Více na:

- <http://www.cbs.nl/>
Centraal Bureau voor de Statistiek (Nizozemský statistický úřad)

Organizace věnující se migraci

International Organization for Migration (IOM) – Mezinárodní organizace pro migraci

Mezinárodní organizace pro migraci – je mezivládní organizace s hlavním sídlem v Ženevě. V současné době má 91 členských států a 36 pozorovatelů. Programy IOM se zabývají potřebami uprchlíků, vyhnanců, lidí bez státní příslušnosti a dalších migrantů, kteří potřebují pomoci v zemi svého původu nebo v zemi hostitelské.

- <http://www.iom.int/>
- <http://www.iom.cz/>

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

- Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Od roku 1951 pomáhá UNHCR uprchlíkům na celém světě. Jedna z největších humanitárních organizací na světě. V současnosti se stará ve 120 zemích o přibližně 22 milionů lidí. Sídlo UNHCR je v Ženevě, ale kanceláře se nacházejí i v dalších 115 zemích světa.

- <http://www.unhcr.ch/>
- <http://www.unhcr.cz/>

European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC)

- Evropské centrum pro monitoring rasismu a xenofobie

EUMC sídlí ve Vídni. Je nezávislou institucí Evropské unie, jejímž hlavním úkolem je zajišťovat pro Unii a pro členské státy informace a statistická data o rasismu, xenofobii a antisemitismu.

- <http://eumc.eu.int/>

Council of Europe – Rada Evropy

Mimo jiné vydává publikace věnující se migračním trendům v Evropě. Dostupné i na internetu:

- http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Documentation.asp

International Labour Organization (ILO)

ILO sídlí v Ženevě a věnuje se také fenoménu ekonomické migrace. Hlavním cílem by měla být asistence jednotlivým zemím při tvorbě legislativy, která se věnuje ekonomické migraci. Brání práva ekonomických migrantů.

- <http://www.ilo.org/>

The Migration Policy Group (MPG)

MPG se snaží zajistit dialog mezi klíčovými organizacemi a lidmi ze státní i nestátní sféry a přispět tak k inovaci migrační politiky.

- <http://www.migpolgroup.com/>

Centre d'Information et d'Etudes sur les Migrations Internationales (CIEMI)

Dokumentační centrum sleduje vnitřní i mezinárodní migraci.

- <http://www.ciemi.org/>

Human Rights Watch

Human Rights Watch se zabývá dodržováním lidských práv.

- <http://www.hrw.org/campaigns/migrants/>

International Metropolis Project

International Metropolis Project je mezinárodní forum, které se zabývá výzkumy v oblasti migrace, rozmanitosti a měnicích se měst. Tvoří ho vědci, nevládní organizace a instituce státní správy.

- <http://www.international.metropolis.net/>

European Council on Refugees and Exiles (ECRE)

Zastřešuje evropské nevládní a výzkumné organizace věnující se práci s uprchlíky. ECRE spojuje 74 členských organizací v 29 zemích, má centrály v Londýně a Bruselu. Vydává odborná stanoviska k otázkám azylu, věnuje se výzkumu a lobování, poskytuje právní poradenství a informační služby pro členské organizace i veřejnost. Na stránkách ECRE jsou k dispozici nejdůležitější dokumenty o azylové problematice, statistiky, novinky a informace o členských organizacích.

- <http://www.ecre.org>

The Association of European Migration Institutions (AEMI)

Informační stránky evropského networku organizací zabývajících se migrací. Nabízí adresy a odkazy členských organizací, spolků a muzeí.

- <http://www.aemi.dk/home.php>

Netzwerk Migration

Internetový networkový projekt pěti německých institucí se sídlem v Berlíně. Stránky navázaly na sérii mezioborových univerzitních konferencí v roce 1996. Odborné akademické zázemí se odráží i na publikacích a výzkumných projektech. Stránky nabízejí odkazy na spřátelené evropské organizace.

- <http://www.network-migration.org/>

Migration und Bevölkerung/ migration-info.de

Informační zdroj o migraci a integraci zaměřený na Německo a Evropu. Pravidelně vydávají online bulletin v němčině.

- <http://www.migration-info.de/>

Electronic Immigration Network (EIN)

Největší evropská pravidelně doplňovaná informační databáze zaměřená na oblast migrace, integrace a azylu. Obsáhlá databáze právních případů a podkladových textů slouží především profesionálním právníkům a odborníkům, přičemž některé služby jsou placené. EIN ale nabízí celou řadu kategorií volně přístupných veřejnosti.

- <http://www.ein.org.uk>

ProAsyl

Nevládní organizace zabývající se právním poradenstvím a azylovými otázkami v Německu. Online přístupné nejdůležitější materiály a texty vztahující se k evropskému azylu.

- <http://www.proasyl.de/>

Statewatch

Britská nevládní organizace monitoruje aktivity státu ve vztahu k zachování občanských svobod občanů. Nabízí online texty a stanoviska, bulletin, informační elektronickou službu. Imigraci se věnuje v rámci monitorování evropského vývoje v oblasti práva a vnitřních věcí a také britských imigračních předpisů.

- <http://www.statewatch.org/>

Zdroje migračních dat

Sources of Worldwide Data

Odkazy na veškeré statistické úřady světa (evidují většinou i data týkající se migrace):

- http://www.census.gov/main/www/stat_int.html

EUROSTAT – Statistický úřad evropských společenství

- <http://europa.eu.int/comm/eurostat/>

UN Population Division

- <http://www.un.org/esa/population/unpop.htm>

United Nations Population Information Network

- <http://www.un.org/popin/>

Statistiky a data Světové banky

- <http://www.worldbank.org/data/>